

עניינים נחוצים

ממורנו הגר"י טשזנר שליט"א

כוונה בקריאת שמע

(ד) ופי' שמע ישראל: תקשיבו ותבינו עם ישראל, שהשם שהוא אלקינו הוא אחד יחיד ומיוחד. וכשאומר מלת "אחד" צריך לכוון להמליך הקב"ה בשמים ובארץ ובארבע רוחות העולם. וזה רמוז במלת "אחד": א' - שהקב"ה הוא יחיד, ח' - בשבעה רקיעים ובארץ שהם ביחד שמונה, ד' - בארבע רוחות השמים. [ובשם רבי ישראל מסלנט אמרו: שכאשר ממליך את הקב"ה על כל העולם ומלואו, שלא ישכח להמליכו גם על עצמו!].

ובחיי אדם שם (כלל כ"א הל' י"א) כתב קצת באופן אחר: יכוין "שמע ישראל", רוצה לומר קבלו עליכם, ה' שהוא אלקינו, שאנחנו מאמינים בו, הוא ה' אחד בכל העולמות, בשמים ובארץ וד' רוחות העולם.

(ה) והנה מקובל לחשוב כנ"ל הכל במלת "אחד" [וכן משמע מהשו"ע בס"א ס"ו שכתב, וז"ל: צריך להאריך בחי"ת של אחד, כדי שימליך הקב"ה בשמים ובארץ, שלזה רמוז החטטורות שבאמצע הגג החי"ת. ויאריך בדלי"ת של אחד שיעור שיחשוב שהקב"ה יחיד בעולמו ומושל בד' רוחות העולם, הרי שמקבל מלכות שמים באמירת החי"ת שבמלת "אחד"]. אולם בספר הליכות שלמה מהגרשז"א זצ"ל (פי"ז ה"ה) חילק, שבאמירת מלת "אלקינו" צריך לכוון לקבל עול מלכות שמים, ובמלת "אחד" ליחד השי"ת בהשמים ובארץ וכו' כנ"ל.

(ו) ופירושו מלות "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", כתב שם בספר הנ"ל (ה"ו) שאנו מברכים את השם רק לפי המתגלה לנו ע"י כבוד מלכותו, לפי שאין אנו יכולים לשבחו אלא לפי שמתגלה לנו ע"י הנהגתו בלבד.

ובספר יסוד ושורש העבודה (שער ד') כתב: שיאמר "ברוך שם וגו'" בשמחה עצומה עד מאוד, על שיש לו

(א) מצות עשה מן התורה לקרות קריאת שמע פעמיים בכל יום, בערב ובבוקר, שנאמר: "ודברת במ וגו' ובשכבך ובקומך", בשעה שדרך בני אדם שוכבים, וזה הוא לילה, ובשעה שדרך בני אדם עומדים (קמים), וזה הוא יום (רמב"ם הלכות קריאת שמע פ"א ה"א).

(ב) ומה הוא קורא: שלש פרשיות אלו שהן שמע, והיה אם שמע, ויאמר. ומקדימין לקרות פרשת שמע מפני שיש בה יחוד השם ואהבתו ותלמודו שהוא העיקר הגדול שהכל תלוי בו. ואחריה, והיה אם שמוע, שיש בה ציווי על שאר כל המצוות, ואחר כך פרשת ציצית שגם היא יש בה צווי זכירת כל המצוות. ואע"פ שאין מצות ציצית נוהגת בלילה קוראין אותה בלילה מפני שיש בה זכרון יציאת מצרים, ומצוה להזכיר יציאת מצרים ביום ובלילה שנאמר "למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך" (עי"פ הרמב"ם שם הל' ב"ג).

(ג) חייבים לקרוא קריאת שמע בכוונה, היינו לקרוא במתון, מלה במלה, וישיב אל לבו להבין כל מלה ומלה כי הוא ציווי המלך הגדול ממ"ה הקב"ה, ומ"מ בדיעבד אם לא כוון בה יציאת חובתו חוץ מפסוק ראשון ופסוק ברוך שם וגו', שחייב לכוון בהם והיינו להתבונן ולשים אל לבו מה שהוא אומר, ואם לא כוון בהם לא יצא ידי חובתו, וצריך לקרוא עוד פעם בכוונה, [ולענין ברוך שם, ע' להלן ס"ז]. וכשחוזר פעם שניה על הפסוק "שמע ישראל" צריך לקראו בלחש, אם זה סמוך לקריאה הראשונה, כי אסור לומר פסוק "שמע ישראל" פעמיים רצוף (כדאיתא בשו"ע סימן ס"א ס"ט). ואף שכאן התירו לו לאמרו פעם שני' כיון שלא התכוון בפעם הראשונה ולא יצא ידי חובתו, עכ"פ צריך לאמרו בלחש כדי שלא יהי' ניכר שחוזר

לעילוי נשמתו הטהורה של ראש ישיבת הנגב ובעל ה"שכר שכיר"

מרן הגאון הגדול

רבי יששכר ב"ר יעקב מאיר זצוקללה"ה

אשר כל חייו עמל בתורה באופן מופלא עד כלות הנפש אל האלוקים מתוך יסורים קשים ומרים מנעוריו ממש שתמיד קבלם באהבה, הרבה תורה ויראה בישראל באופן שלא יתואר, העמיד לגיונות של תלמידי חכמים מרכיצי תורה והוראה בישראל

נלב"ע כ"ה טבת תשע"א

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

חובתו, חוץ מפסוק הראשון של קריאת שמע, שהוא "שמע ישראל וגו'" ו"א גם פסוק "ברוך שם וגו'" שחייב לכוון בהם את פירוש המילים שאומר, ואם לא כיוון את זה לא יצא ידי חובתו (ועמש"כ מזה לעיל סעיפים ג' ו').

(יב) לפיכך נוהגים ליתן את היד [ימין] על העיניים בשעת קריאת פסוק הראשון, כדי שלא יסתכל בדבר אחר שמונעו מלכוון, (כ"כ השו"ע סי' ס"א ס"ה לפי השע"ת שם). ובשם האריז"ל מובא שגם יסגור את עיניו.

(יג) יקרא קריאת שמע בכוונה, באימה, ביראה, ברתת וזיע (שו"ע ריש סימן ס"א). וכתבו האחרונים דאימה ויראה זו היא באופן זה, שיכוין בשעה שהוא קורא את שמע לקבל עליו עול מלכות שמים להיות נהרג על קידוש השם המיוחד, דזהו "בכל נפשך" - אפילו נוטל את נפשך, ועל זה אמר הכתוב: "כי עליך הורגנו כל היום", כי אז בכוונה זו יקראנה באימה ויראה ורתת וזיע (והובא שם במ"ב סק"ג).

(יד) צריך להאריך בחי"ת של אחד כדי שימליך הקב"ה בשמים ובארץ, והיינו בשבעה הרקיעים והארץ שהם ביחד שמונה, שלזה רומז החטוטרת שבאמצע גג החי"ת (בכתב של ספר תורה), כלומר חי הוא ברומו של עולם, ויארץ בדלי"ת של אחד שיעור שיחשוב שהקב"ה יחיד בעולמו ומושל בארבע רוחות העולם. והזהירו הפוסקים שלא ישנה עי"ז את הברת הדלי"ת כאילו יש איזה ניקוד מתחתיו, ואם לא יוכל לכוון את הכוונה הזו בזמן קריאת הדלי"ת, אפשר לכוון את זה גם אחר שכבר סיים את קריאתו, מיד אחריו. [ובאמת זה תלוי כפי ההברה, כי בהברה התימנית שמבדילים בין דלי"ת דגושה ודלי"ת רפויה, אפשר להאריך בקריאת הדלי"ת הרפויה של מלת אחד אבל בהברת שאר העדות שאינם מבדילים בזה וקוראים הכל בהברה כבדה, כמעט א"א להאריך בלי לשבש את המלה, ע"כ יש לכוון כל זה בסיום קריאת המלה]. ואמרו חז"ל (ברכות י"ג): כל המאריך בדלי"ת של אחד מאריכין לו ימיו ושנותיו, אכן כתבו המפרשים שגם אלו שאינם יודעים להאריך בדלי"ת בפועל כפי הברתם, יוצאים דין זה במה שמכוונים את הכוונה הצריכה מיד סמוך אחר קריאת המלה. וכן הובא בספר ארחות רבינו (ח"א סי' ק"ע) וז"ל: אמר לי מו"ר זצ"ל שהוא מכוין בעיקר בגמר "אחד" משום דא"א לכוין הכל בעת אומר אחד, ולהאריך הרבה בח' וכן בד' אסור, וס"ל דאם התחיל לכוין בעת אומר אחד מועיל לסיים הכוונה אחר שכבר גמר לומר אחד, ע"כ.

(טו) והנה יש מצוה דאורייתא לקרוא קריאת שמע פעמים ביום פעם אחת בבוקר ופעם שניה בלילה וכנ"ל. והנה בתוך פרשיות אלו מוזכרים את כל ששת המצוות התמידיות (שמנאם בספר החינוך בהקדמה לספרו, והובאו בביאור הלכה [השני] בריש ספר המשנה ברורה) שהם: א. להאמין בהשם יתברך. ב. שלא להאמין זולתו. ג. ליחדו. ד. לאהבה אותו. ה. ליראה אותו. ו. שלא לתור אחר מחשבת הלב וראיית העיניים.

שקדי כשאומר "שמע ישראל ה'", הרי מודה שקיים אדון ומנהיג לעולם. וכשהוא אומר "ה' אחד" מכריז שהוא יחיד ואין זולתו. וכשהוא אומר "ואהבת את ה' אלקיך" מזכיר שיש מצוה לאהבה השי"ת וזה כולל גם מצות יראת ה'.¹ ובפרשת ציצית כשאומר

ז) אם לא כיוון באמירת בשכמל"ו וזכר מיד, יאמרנו שנית בכוונה (כסתימת המ"ב סי' ס"ג ס"ק י"א וי"ב) אבל אם נזכר רק אחר שהמשיך ואהבת וגו', אינו חוזר [אלא יש לנהוג כמ"ש בבה"ל (סי' ס"א ס"ד) ואחר] שכתב וז"ל: א"צ לחזור עבור זה, רק יאמר אותו במקום שנזכר, ואפשר דגם זה אין צריך מצד הדין. אולם הכה"ח (שם אות מ"ה) דעתו שצריך לחזור ככל דיני פסוק ראשון, ושכן נראה דעת המחבר [כו הביא בספר הליכות שלמה שם ה"ז, ע"ש].

וכעי"ז כתב בספר אמת ליעקב להגר"י קמנצקי זצ"ל (בסי' ס"א ס"י), דאף שאם לא אמר בשכמל"ו א"צ לחזור, אעפ"כ אם אמרו בלי כוונה צריך לחזור ולאמרו בכוונה, כמש"כ המ"ב בסי' ס"ג ס"ק י"ג.

(ח) צריך לקרות קריאת שמע באימה, ביראה, ברתת ובזיע (שו"ע סי' ס"א סעיף א'), והיינו שיכוון בשעה שהוא קורא את שמע, לקבל עליו עול מלכות שמים להיות נהרג על קידוש השם המיוחד, וזהו "בכל נפשך", אפילו הוא נוטל את נפשך. ועל זה אמר הכתוב: "כִּי עָלֶיךָ הִרְגָנוּ כָּל הַיּוֹם" (תהלים מ"ד כ"ג). כי אז בכוונה זו יקראנה באימה ויראה ברתת ובזיע. ואין לקרות קריאת שמע בחטיפה ובמרוצה ובערבוב הדברים, אלא במתון מלה במלה, ובהפסק בין דבר לדבר כאדם הקורא צווי המלך, שקורא במתון גדול כל צווי בפני עצמו להבינו על תכונתו, כך יקרא ק"ש, כל צווי וצווי, עונש ועונש הנזכר בו ישים אל לבו להבינו, כי הוא צווי המלך הגדול ב"ה.

(ט) וכתב בספר החינוך (מצוה ת"כ): משרשי המצוה, שרצה השם לזכות עמו שיקבלו עליהם מלכותו ויחודו בכל יום ולילה כל הימים שהם חיים, כי להיות האדם בעל חומר, נפתה אחר הבלי העולם ונמשך לתאוותיו, צריך על כל פנים זכרון תמידי במלכות שמים לשמרו מן החטא, על כן היה מחסדו לזכותנו, וצונו לזכרו שני עתים האלה בקבע ובכוונה גמורה, אחת ביום להועיל לכל מעשינו שביום, כי להיות האדם זוכר בבוקר אחדות השם ומלכותו וכי השגחתו ויכלתו על הכל, ויתן אל לבו כי עיניו פקוחות על כל דרכיו וכל צעדיו יספור, ולא יתעלם ממנו דבר מכל דבריו, ולא יוכל ממנו להחביא אחת מכל מחשבותיו, הלא יהיה לו למשמר מחשבתו זאת והודאת פיו בדבר הזה כל היום ההוא, ויהיה לו הודאת הלילה בזה גם כן למשמר כל הלילה. ומפני שיסוד המצוה מה שזכרנו, חייבנו ז"ל בה בכוונת הלב, ואמרו שאם לא כוון לבו בה לא יצא ידי חובתו, שאין אדם נזכר בשום דבר אלא אם כן ישים כוונתו בו וכו'. [והרבה יש להתבונן בלשונו הזהב של ספר החינוך].

(י) והנה קיימא לן - מצוות צריכות כוונה (שו"ע א"ח סי' ס' ס"ד), והיינו שלפני כל מצוה שאדם עומד לקיים, צריך לחשוב שהריני בא לקיים מצוה פלונית כאשר צוה ה'. לפיכך לפני שאדם קורא קריאת שמע צריך הוא לכוון לצאת את המצות עשה של קריאת שמע, וכן מצות יחוד ה' וקבלת עול מלכות שמים. וכמו כן בסוף קריאת שמע צריך הוא לכוון לצאת את המצוה של זכירת יציאת מצרים (כדלהלן ס"ב).

(יא) בנוסף לכוונה הכללית הנ"ל, חייב אדם לכוון את פירוש המלים של כל הקריאת שמע ולהבין את מה שהוא אומר. ומ"מ בדיעבד אם לא כיוון בו יצא ידי

¹ יכול תהא כל הפרשה צריכה כוונה, תלמוד לומר: האלה - עד כאן צריכה כוונה, מכאן ואילך אין צריכה כוונה, דברי רבי אליעזר.

"ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם" מזכיר את המצוה הששית.

טז) בסימן כ"ה המשנה ברורה (ס"ק י"ד) הביא את דברי ספר חרדים דכשאומר "ואהבת את ד' וגו', יראה להכניס אהבת הש"י בלבו, שלא יהיה כדובר שקר ח"ו.

יא"ך מקיימים מצוה זו ביאר בחובת הלבבות (שער אהבת ה' פרק ג') שיתבונן בגדלות הבורא ורוממותו שהוא מחיה כל העולמות, ובהיפוך קטנות ערך נפשו וזעירותו וזולתו, ואח"כ יכיר רוב טוב הבורא עליו בהתמדת טובותיו מיום היותו על הארץ, לא לפי מעשיו, ומסתיר עונותיו מפני האדם ומאריך לו.

ואם קשה לו לכוון כל זה בעת קריאת שמע, כתב בספר שמירת הלשון (ח"ב חתימת הספר פרק ב') שיראה להתבונן בכל זה על כל פנים פעם אחת ביום, וכי בשביל שהיא מצוה תדירית, שאינה תלויה בזמן, כידוע, יהיה גרוע שלא לקיים אותה על כל פנים פעם אחת ביום. וטוב שיראה להתבונן בזה אחר התפילה, קודם שיכנס לביתו לאכול כמו שאר מצוות המוטלות על האדם, כתפילין או לולב ומיניו בחג הסוכות, דאינו אוכל קודם שמקיים.

ובביאור הלכה הנ"ל ביאר: שהדרך להגיע לאהבת ה' הוא על ידי התורה, וכדאיתא בספרי (דברים פיסקא ל"ג), לפי שנאמר 'ואהבת', איני יודע כיצד לאהוב את המקום, תלמוד לומר 'והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך', שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם. כלומר, שעל ידי ההתבוננות בתורה יכיר את גדלותו של הקדוש ברוך הוא שאין לו ערך ואין לו קץ, ותתיישב האהבה בליבו בהכרח. וענין המצוה, שיראה האדם להשיב כל מגמתו וכל מחשבתו אחר אהבת השם יתברך, ויעריך בלבו כי כל מה שיש בעולם מעושר ובנים וכבוד, הכל הוא כאין נגד אהבתו יתברך, ויגיע תמיד בבקשת חכמת התורה למען ישיג ידיעה בה'. והקובע את מחשבתו בענינים הגשמיים ובהבלי העולם שלא לשם שמים, רק להתענג ולהשיג כבוד, ביטל עשה זו וענשו גדול, עכ"ל.

יז) וכתב בספר חיי אדם (כלל כ"א סעיף י"ג): בפסוק "ואהבת" יכוון לקיים מצוה עשה אהבת ה' כמו שנתבאר לעיל (כלל א' הל' ה', ע"ש). וצריך לאהוב אותו "בכל לבבך", רצה לומר בשני יצריך, רצה לומר כשיתגבר עליו היצר הרע לפתות אותו לעבירה, אז מחויב להתגבר עליו עבור אהבת ה' וינצחנו, ויחשוב בלבו איך אעשה דבר זה נגד רצון הקדוש ברוך הוא שאני אוהב אותו ואבגוד בו. "ובכל נפשך", אפילו נוטל נפשך, ובפרשה ב' כתיב ב' פעמים בכל נפשכם הרי ג' פעמים נגד ג' מיני מסירת נפש שחייב כל א' מישראל, כמו שכתוב [ויקרא כ"ב, ל"ב] "ונקדשתי בתוך בני ישראל". וחס ושלום העובר ולא מסר נפשו, ביטל עשה זו וגם עבר על לאו "ולא תחללו את שם קדשי" וענשו גדול מאד.

יח) מסירות נפש הן. א) עבודה זרה, גלוי עריות, שפיכות דמים, אפילו בצנעה ואפילו אם מכוין להנאת עצמו ולא להעבירו על דת, מחויב למסור עצמו למיתה. ולא על הבעילה לבד, אלא אפילו על חיבוק ונישוק של כל העריות או נדה שאין בה אלא לאו, אפילו הכי הדין דיהרג ואל

יעבור. ומזה ימלאו רתת ופחד הפושעים בנפשותם ומזנים עם נדות ועריות ועוברים בשאט נפשם על עבירה חמורה כזו שהדין יהרג ואל יעבור.

ב) על שאר מצוות שבתורה, אם הוא בצנעה, אין צריך ליהרג ומותר לו לעבור. אבל אם הכוונה להעבירו על דתו ולא להנאתו וגם הוא בפרהסיא שיודעין בו י' ישראלים, חייב גם כן ליהרג ואל יעבור. ומכל מקום אפילו בצנעה ואפילו להנאת עצמו, חייב אדם ליתן כל אשר לו ולא לעבור על לאו דאורייתא, וזהו "ובכל מאודך", בכל ממונך. אבל לקיים מצוה עשה אינו מחוייב לפזר רק חומש נכסיו.

ג) וחייב כל אחד להיות בקי בדינים אלו ב"ד סימן קנ"ז לעת מצוא חס ושלום וכל זה יכוין באומרו פסוק ואהבת כו', ובודאי יחשב לו כאלו קיים בפועל, עכ"ל החיי אדם.

יח) והכוונה במלת "אחד" שבו מכריזים שהש"ת הוא אחד כבר הבאנו למעלה בסעיף ד', וכלול בו המצוה לא תעשה שלא להאמין בכח אחר. וגם (כמו שהבאנו במצוה אהבת ה' הנ"ל) כאן כשמיחד הש"ת צריך להשתדל לקיים מצוה זו.

יז"ל ספר החינוך (מצוה כ"ו): שלא נאמין אלוהות בלתי השם לבדו.

שלא נאמין אלהים זולתי השם יתברך לבדו, שנאמר (שמות כ"ג) "לא יהיה לך אלהים אחרים על פני", ופירושו לא תאמין אלוה אחר זולתי. וכתב הרמב"ן ז"ל [בפירוש התורה כאן, ובהשגותיו לסה"מ ל"ת ה'], לא תמצא לעולם שיאמר הכתוב אלהים אחרים רק על האמנת הלב, אבל על העשיה לא יאמר לעולם לא תעשה אלהים אחרים, כי לא תפול בלשון עשיה אחרים [עכ"ד]. ויפה דקדק זכרונו לברכה, דברי פי חכם חן. וזאת המצוה היא העיקר הגדול שבתורה שהכל תלוי עליו, כמו שאמרנו זכרונו לברכה (ספרי ראה י"א, כ"ח) כל המודה בעבודה זרה כאילו כופר בכל התורה כולה, עכ"ל ספר החינוך.

יט) מצוה יראת ה' - כתב בספר החינוך (מצוה תל"ב): מצוה יראת השם: להיות יראת ה' על פנינו תמיד בבלתי נחטא, כלומר שנירא ביראת ענשו ולא יהיה לבבנו בלי מגור אליו כל היום, ועל זה נאמר, "את ה' אלקיך תירא", וכו'. ודיני המצוה כלולים בפשט הכתוב.

ונודעת בכל מקום ובכל זמן, ובכל מין האדם. וזאת אחת מן המצוות התמידיות על האדם שלא יפסק חיובן מעל האדם לעולם אפילו רגע אחד. ומי שבא דבר עברה לידו חייב להעיר רוחו ולתת אל לבו באותו הפרק שהשם ברוך הוא משגיח בכל מעשה בני אדם וישיב להם נקם כפי רוע המעשה. ועובר על זה ולא שת לבו בכך באותן שעות, ביטל עשה זה, שזו היא שעת קיום עשה זה בכיוון. ואולם כל ימי האדם וכל עתותיו בכלל המצוה לעמוד זריז וזכר עליה, עכ"ל ספר החינוך.

והעיר המנחת חינוך: להיות יראת הש"ת על פנינו כו' ביראת עונשו כו', ובסוף כתב, ולתת על לבו כו' וישיב להם נקם כו'. ומצוה זו מבואר בר"מ פ"ב מיסודי (המשך בעמוד 14)

אהבה, אלא במדת הקב"ה בלבד, ע"ש. (ועיין ברש"י ברכות ט: ד"ה דכתיב ייראוך עם שמש וז"ל: מתי מתיראין ממך, כשמוראך מקבלים עליהם, דהיינו מלכות שמים שמקבלין עליהם בקריאת שמע), עכ"ל.

וכתבו שם התוספות (ד"ה עד כאן) עד "בכל מאדך", ששני פסוקים אלו מדברים ביחוד ה' באהבתו וביראתו, עכ"ל. והקשה הגר"ח היכן כתיב יראתו. וביאר דבספרי שם (על הפסוק ואהבת את ה' אלקיך) כתב עשה מאהבה ומיראה, שאין לך אהבה במקום יראה ויראה במקום

זמני תפילה

רק עד ג' שעות] מ"מ טוב שיקראנה כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים³.

כל זה לענין פרשה ראשונה ושניה, אבל פרשת ציצית זמנה כל היום, ומחוייב לקרותה אף לאחר ג' שעות, שלא נקבע זמן לזכירת יציאת מצרים, ועד הערב הוא זמנה.

בל תוסיף

ג. **ומובא** בשם החפץ חיים שהקורא ק"ש לאחר זמנה יש לו להיזהר שלא לכוון לצאת ידי חובת המצוה, שאם יעשה כן הוא עובר בבל תוסיף, שכיון שזמנה הוא עד ג' שעות, אם קוראה לאחר מכן הרי הוא מוסיף על מה שנצטווה.

אמנם כל כמה שאינו מכוון לצאת בה ידי חובת מצות ק"ש, אלא לשם מצות ת"ת או לשם קבלת עול מלכות שמים אין בזה חשש בל תוסיף, וכן מובא בשם החזו"א.

בדומה לזה מצינו לענין נטילת לולב, שכידוע מן התורה מצוותו במקדש כל שבעה ובגבולין רק ביום הראשון. ורבנן תקנו גם בגבולין כל שבעה. ודעת הרמב"ם שבכל עיר ירושלים בגבולותיו העתיקות יש מצוה ליטול לולב כל שבעה.

ויש המהדרים לילך לכותל המערבי וליטול שם לולב כדי להתחייב שם מן התורה ולקיים מצוה דאורייתא.

וכידוע מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל היה מהדר בזה, אמנם הקפיד שלא לכוין לצאת בוודאי יד"ח מצוה דאורייתא כיון שאם אינו מחוייב מן התורה, ומכוין לצאת יד"ח מצוה מן התורה הרי הוא עובר בבל תוסיף⁴.

כמו כן יש שכתבו לענין לבישת ציצית, שכשלוש ציצית בלילה ומכוין לשם מצוה יש לחוש שעובר בבל תוסיף, שהרי לרמב"ם אף בגד המיוחד ליום פטור מציצית בלילה ולרא"ש כסות יום חייב בציצית אף בלילה. וא"כ לדעת הרמב"ם עובר בבל תוסיף. לכן אם לובש ציצית ומכוין לשם מצוה, יתכוין שרוצה לקיים מצוה רק לדעת הרא"ש.

ברכות קריאת שמע

ד. **כפי** שכבר נתבאר קריאת שמע זמנה עד סוף ג' שעות, שעד אז קרינן ביה 'ובקומך'. ותפילה זמנה לכתחילה עד סוף ד' שעות שעד אז הוא זמן הקרבת התמיד.

והנה ברכות ק"ש לכאורה היה מקום לומר שכיון שהם ברכות שנתקנו לק"ש א"כ זמנם יהיה עד סוף ג'

4. דהיינו שאין זה דבר ברור שכיום חייב מן התורה כל שבעה ואמנם הביכורי יעקב (סי' תרנ"ח סק"א) חשש לזה אולם לא כל הפוסקים קבלו דבריו, ורבים סוברים שמשחרב ביהמ"ק שוב אין שם חובה כל שבעה. ואף הביכורי יעקב בעצמו לא החליט זה בוודאי וכתב שכיון שדבר זה מסופק לכן יש לכוון שאם חייב מן התורה כוונתו לקיים מ"ע מן התורה, ואם חייב מדרבנן כוונתו לקיים מצוה מדרבנן.

קריאת שמע ותפילה

א. **בתפילת** שחרית וכן בתפילת ערבית, קריאת שמע היא חלק מסדר התפילה.

והנה, בשורש הדברים אין שום שייכות בין ק"ש לתפילה אלא הם שני מצוות נפרדות. שנצטוינו בתורה לקרוא פעמיים ביום ק"ש וכדכתיב 'בשכבך ובקומך' דהיינו בבוקר ובערב. ומלבד זה צריך אדם להתפלל בכל יום ג' תפילות, שחרית מנחה וערבית.

ומעיקר הדין אפשר לקיים כל מצוה בנפרד, דהיינו לקרא ק"ש ולאחר זמן להתפלל, או להיפך להתפלל ולאחר זמן לקרא ק"ש.

אלא שחכמים תקנו ברכות קריאת שמע, בבוקר שתיים לפניה ואחת לאחריה, ובערב שתיים לפניה ושתיים לאחריה [ויחד הם שבע ברכות כנגד שבע ביום הללתיך - טור ריש סי' נ"ח].

וכיון שהברכה שלאחר ק"ש היא ברכה של גאולה [גאל ישראל] ויש ענין גדול לסמוך גאולה לתפילה, וכמבואר בברכות (ט:) "העיד ר"י בן אליקים משום קהלא קדישא דבירושלים, כל הסומך גאולה לתפילה אינו ניזוק כל היום כולו". לכן סידרו כך את סדר התפילה שמיד אחר שקורא ק"ש בברכותיה עומד ומתפלל ונמצא סומך גאולה לתפילה².

סוף זמן ק"ש

ב. **זמן** ק"ש של שחרית הוא עד סוף שלש שעות וכמבואר בריש סי' נ"ח. וכתב שם השו"ע בסעיף ו' וז"ל "אף על פי שזמנה נמשך עד סוף השעה השלישית, אם עברה שעה שלישית ולא קראה, קורא אותה בברכותיה כל שעה רביעית שהוא שלישי היום ואין לו שכר כקורא בזמנה, ואם עברה שעה רביעית ולא קראה קוראה בלא ברכותיה כל היום". ע"כ.

מבואר כאן מדברי השו"ע שני עניינים, האחד לענין קריאת שמע, והשני לענין ברכותיה, ונבאר הדברים בהרחבה.

קריאת שמע אעפ"י שזמנה הוא עד שלש שעות, מ"מ אם לא קראה עד זמן זה יש ענין לקרותה לאחר מכן כל היום כולו.

ובטעם הדבר ביאר המשנ"ב בשם הלבוש שאעפ"י שאינו מקיים בזה המצות עשה דק"ש [שהרי זמנה נמשך

1. נכתב ע"י הרב אופיר נקר שליט"א, והיו הדברים לעיני מורנו הרב שליט"א.
2. ובטור סי' קי"א הביא מהירושלמי "אמר רבי אמי כל שאינו סומך גאולה לתפילה למה הוא דומה לאוהבו של מלך שבא ודפק על פתחו של מלך יצא המלך לידע מה הוא מבקש ומצאו שהפליג אף הוא מפליג".
3. ומלבד זה גם מקיים מצות תלמוד תורה כשקורא ק"ש.

שעות וכדין ק"ש. אמנם מבואר בשו"ע (הובא לעיל אות ב') שזמן ברכות ק"ש הוא עד סוף ד' שעות, וכדין תפילה. והביאור בזה כתב במשנ"ב, ונצטט לשונו "דברכות אינם שייכים לקריאת שמע, דאעפ"י שנתקנו קודם ק"ש, מ"מ לאו ברכת קריאת שמע היא, שהרי אינו מברך אשר קדשנו במצוותיו וצונו לקרות שמע, והרי הם כמו תפילה. ולפיכך דינם כמו תפילת השחר שהוא עד שליש היום". ע"כ.

והנה תפילת שחרית עצמה אעפ"י שזמנה עד ד' שעות מ"מ אם עבר והתפלל אחר ד' שעות עד חצות יצא. אמנם ברכות ק"ש כתב השו"ע שאין לקרותם אחר ד' שעות. ובמשנ"ב הוסיף שאם ברך הוי ברכה לבטלה.

אולם בבה"ל שם הביא מכמה פוסקים שמקילים בנאנס שיכול לברך ברכות ק"ש עד חצות וכדין תפילה. וכן הוא המנהג למעשה שמי שנאנס ולא בירך ברכות ק"ש עד ד' שעות מברכם עד חצות.

ואשה שהיתה טרודה ולא הספיקה להתפלל לפני סוף זמן תפילה. י"א שיכולה לקרא ק"ש בברכותיה כיון שנחשבת כאנוסה. וי"א שאין לה לומר ברכות ק"ש. ולמעשה הטוב ביותר שתאמר את הברכות ללא שם ומלכות [ואעפ"י שמזכירה שם שמים בתוך הברכה, אין בזה חשש שם שמים לבטלה].

סוף זמן תפילה

ה. זמן תפילת שחרית הוא עד סוף ד' שעות. ואם לא התפלל עד אז, צריך להתפלל אחר ד' שעות עד חצות, אלא שאין לו שכר כתפילה בזמנה, אמנם שכר תפילה יש לו.

וכתב הרמ"א (ריש סי' פ"ט) "ואחר חצות אסור להתפלל תפילת שחרית". ובמשנ"ב הביא שיש חולקים וסוברים שיכול להתפלל שחרית גם בחצי שעה שאחר חצות.

טעם המתירים להתפלל שחרית בחצי שעה שאחר חצות הוא משום שעוד לא הגיע זמן מנחה (שזמן מנחה הוא חצי שעה אחר חצות וכפי שיבואר להלן בהרחבה) וכל שלא הגיע זמן מנחה הוא עדיין זמן שחרית⁵.

מאידך, טעם האוסרים הוא שכיון שזמן מנחה בעיקרו הוא בחצות היום, אלא משום שאין אנו בקיאים ושמא יבא לטעות לכן הרחיקו חז"ל תפילת המנחה ואמרו שלא יתפלל עד חצי שעה שאחר חצות. נמצא שבחצות כבר הגיע זמן תפילת המנחה ולכן אי אפשר להתפלל אז שחרית.

והכרעת המשנ"ב כדעת הרמ"א שאין להתפלל שחרית אחר חצות, אלא יתפלל מנחה שתיים (אם שגג או נאנס). אמנם אם עבר והתפלל שחרית בחצי שעה זו, יצא ואינו צריך להשלים.

ובסוף דבריו כתב המשנ"ב "ועיין בחידושי רעק"א מה שכתב בשם הצ"ח בענין זה". דהיינו הצ"ח נתן עצה למי שלא התפלל שחרית עד חצות, שיתפלל בחצי

5. וצ"ע דהא תפילות כנגד תמידים תקנום, ותמיד של שחר לא היה קרב אחר חצות, וא"כ היאך יתפלל שחרית אחר חצות.

שעה שאחר חצות ויתנה שאם עכשיו הוא זמן שחרית תהא תפילה זו תפילת שחרית, ואם עכשיו הוא זמן מנחה תהא תפילת מנחה. ואחר שעבר חצי שעה ישוב ויתפלל ויתנה, שאם תפילה הראשונה היתה שחרית תהא זו תפילת מנחה, ואם תפילה ראשונה היתה מנחה תהא תפילה זו לתשלומי שחרית⁶.

זמן תפילת מנחה

ו. תפילת מנחה זמנה הוא משש שעות ומחצה, דהיינו חצי שעה אחר חצות. ונתבאר במשנ"ב (סי' פ"ט סק"ז) שזמן מנחה בעיקרו הוא מיד בחצות, אלא משום שאין אנו בקיאים ושמא יבא לטעות על כן אסרו חז"ל להתפלל עד חצי שעה אחר חצות.

ולענין דייעבד נחלקו האחרונים, דהיינו אם עבר והתפלל מנחה מיד אחר חצות קודם שש ומחצה. י"א דלא יצא וחוזר ומתפלל. וי"א דאעפ"י שלכתחילה אסור להתפלל קודם שש ומחצה מ"מ בדיעבד שהתפלל בחצי שעה זו לא יחזור ויתפלל.

ובסימן רל"ג הביא המשנ"ב מחלוקתם. ובשעה"צ שם ביאר צדדי המחלוקת. שהאומרים שבדיעבד אין חוזר ס"ל דכיון שהטעם הוא משום שאין בקיאים, א"כ לא גרע מספק התפלל ספק לא התפלל שדינו שאינו חוזר ומתפלל.

והסוברים שאף בדיעבד חוזר ומתפלל, ס"ל שכיון שקבעו חכמים זמני התפילות והם אמרו שזמן מנחה הוא בשש ומחצה שעות אין זה כספק אלא כהתפלל שלא בזמנה.

והמשנ"ב לא הכריע במחלוקת זו. ובשעה"צ אחר שביאר טעמים של שתי הדיעות, סיים "וצריך עיון למעשה".

חצי שעה זמנית או קבועה

ז. כפי שכבר נתבאר כמה פעמים כשאמרו שעות, הכוונה לשעות זמניות, וכגון ק"ש עד סוף ג' שעות היינו זמניות, וכן שחרית עד סוף ד' שעות היינו שעות זמניות, וכן הלאה.

ובשעה"צ (סי' רל"ג סק"ח) נסתפק לענין חצי שעה זו אם היא זמנית או קבועה. וצדדי הספק הם שמצד אחד כשם שלכל זמני היום כשנקטו שעות הכוונה לשעה זמנית מסתבר דה"ה בזה. ומאידך כיון שמה שקבעו חצי שעה הוא כדי שלא יטעו דאין אנו בקיאים, א"כ צריך להיות לעולם חצי שעה קבועה.

למעשה השעה"צ הניח ספק זה בצ"ע, והמנהג ברוב הלוחות לחשב לחומרא, דהיינו בחורף לפי חצי שעה קבועה (שבחורף שעה זמנית קצרה משעה קבועה) ובקיץ חצי שעה זמנית (שבקיץ שעה זמנית ארוכה משעה קבועה).

ובקיץ שמחשבים לפי שעה זמנית יש אפשרות לחשב לפי שעה זמנית של מג"א או לפי שעה זמנית של

6. ומשמע מהמשנ"ב שלא קיבל עצה זו של הצ"ח, שהרי לא כתב את דבריו, רק ציין לעיין ומשמע דלא ניחא ליה בעצה זו.

נדבת הרב נחמיה מרדכי וב"ב שליט"א להגל השמחה השרויה במעונם בחולדת בנם נ"י בשעתו. יחד שיוכו להכניסו בביתו של אצ"ה בעתו ובזמנו, ולמדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים וידו רב נחת מכל יוצ"ח כ"י ויתברכו בכל מילי דמיטב ברג

נדבת הרב ראובן דיננט וב"ב שליט"א להגל השמחה השרויה במעונם בחולדת נכדתם אמונה רחל חתי בת לחתנם הרב יונתן קליין שליט"א בשעתו. יחד שיוכו תורה לגדלה לתורה לחופה ולמעשים טובים וידו רב נחת מכל יוצ"ח כ"י ויתברכו בכל מילי דמיטב ברג

ובמשנב הביא שדעת הרא"ש והטור שאפשר לכתחילה להתפלל מנחה משש שעות ומחצה, והביא שכן מצדד הגר"א.

למעשה מנהג הישיבות להתפלל מנחה גדולה, דהיינו משש ומחצה, וכפי הנראה הטעם הוא משום שבחלק מהזמן מנחה קטנה פוגעת בסדרי הלימוד, לכן קבעו זמנה לעולם בזמן מנחה גדולה.

והנה לכאורה בני ספרד יש להם לחוש לדעת השו"ע שפסק שתפילת מנחה קודם תשע ומחצה אינה לכתחילה.

אמנים יש בזה שיקול נוסף, שהרי מבואר במשנה (שבת ט:) שאסור להתחיל לסעוד סמוך למנחה שמא ימשך בסעודתו. והראשונים נחלקו האם כוונת המשנה למנחה גדולה או מנחה קטנה, וכן נחלקו האם מדובר בסעודה גדולה כגון סעודת נישואין או אפי' סעודה קטנה כסעודת כל אדם. **ודעת** השו"ע (סי' רל"ב ס"ב) שאסור לסעוד אפי' סעודה קטנה אפי' קודם מנחה גדולה. והרמ"א היקל שלא אסרו אלא סעודה גדולה קודם מנחה קטנה.

נמצא שלבני ספרד עדיף שיתפללו מנחה גדולה, כיון שכיום רגילות כל אדם לאכול ארוחת צהריים (בעבר נהגו לאכול שני סעודות ביום שחרית וערבית) ולדעת השו"ע אסור לסעוד סעודה זו קודם שיתפלל מנחה.

סוף זמן תפילת מנחה

י. **לכתחילה** יש לסיים תפילת מנחה קודם שקיעת החמה, ודעת המשנב (סי' רל"ג ס"ק י"ד) שעדיף להתפלל ביחידות קודם שקיעת החמה מאשר בציבור לאחר שקיעת החמה.

ואם כבר שקעה החמה ועוד לא התפלל. דעת המשנב שאעפ"י שהוא כבר בין השמשות שהוא ספק יום ספק לילה. אפי"ה כל עוד שלא הגיע צאת הכוכבים יתפלל מנחה [וכן המנהג שאם יכול לסיים תפילת שמו"ע עד 13.5 דקות⁹ לאחר השקיעה מתפלל מנחה].

אמנם דעת החזו"א להחמיר אפי' בדיעבד. דהיינו כל שעברה שקיעה אין לו להתפלל מנחה כלל. אלא ימתין ללילה ויתפלל ערבית שתים לתשלומי מנחה.

ובכה"ל שם הביא עצה מספר סדר זמנים שיתפלל על תנאי שאם הוא עדיין יום יהיה נחשב לתפילת מנחה, והתפילה שאחר צאה"כ יהיה לתפילת ערבית. ואם עכשיו הוא לילה תהיה תשלומין לתפילת מנחה.

וכל אחד יעשה מאמצים להתפלל כל תפילותיו בזמנם בריוח, ולא להסתבך עם תפילות בדיעבד או עם ספקות, ועי"ז יזכה שתפילותיו יתקבלו בשמים לרצון.

הגוי חלב בהמה טמאה. ומ"מ גם כיום שעפ"י חוקי המדינה אסור לערב חלב אחר והם חוששים לעבור על החוק, אפי"ה המנהג לאסור, והיינו משום שגזירת חז"ל קיימת גם אם נראה לנו שכבר לא שייך הטעם.

9. שזמן בין השמשות הוא ג' רבעי מיל, ולשיטה שמיל הוא 18 דקות נמצא שג' רבעי מיל היינו 13.5 דקות.

הגר"א (שהרי למג"א חשבון השעות הוא מעלות השחר עד צאת הכוכבים וא"כ כל שעה ארוכה יותר מאשר לגר"א שחשבון השעות הוא מנץ החמה לשקיעת החמה).

ובאמצע הקיץ ההפרש הוא בסביבות שבע דקות, שהרי שעה זמנית לגר"א באמצע הקיץ היא בסביבות 70 דקות, ולמג"א היא בסביבות 85 דקות⁷. דהיינו ששעה זמנית למג"א ארוכה בכרבע שעה משעה זמנית לגר"א, וא"כ חצי שעה זמנית היא כשבע דקות מאוחר יותר לשיטת המג"א.

למעשה המנהג הנפוץ ברוב הלוחות לחשב לפי שעה זמנית של הגר"א. ובאור לציון החמיר לחשב לפי שעה זמנית של המג"א.

בשעת הדחק

ח. **בחשוקי** חמד דן לענין ציבור הדחוקים מאוד בזמן האם ניתן להתיר להם להתפלל מנחה כרבע שעה אחר חצות היום.

והביא שם את דברי האדרת שסובר שכיון שמה שקבעו חז"ל חצי שעה הוא משום שאין בקיאי, א"כ כל זה שייך בעבר שהיו יודעים את הזמן לפי מצב השמש ובה שייך טעות. אבל כיום שכמעט לכל אחד יש שעון, א"כ לא שייך בזה טעות. ואף אם נחוש שהשעון אינו מדויק, מ"מ מספיק הרחקה של רבע שעה מחצות.

אמנם למעשה שם במסקנתו לא סמך על דברי האדרת לענין תפילת מנחה, אבל לשאר דברים התלויים בזמן זה ניתן להקל בשעת הדחק כבר רבע שעה אחר חצות.

ולכאורה נראה פשוט שאין להקל בזה כלל, שכל גזירות חז"ל אעפ"י שנתנו בהם טעם, מ"מ יש טעמים נוספים שלא נגלו לנו⁸. ועוד שגם כיום שייך החשש אלא שאינו מצוי כ"כ. ובפרט בציבור יש לחוש יותר ואין להתיר כלל וכלל.

מנחה גדולה ומנחה קטנה

ט. **כידוע** תפילת מנחה נתקנה כנגד תמיד של בין הערבים. זמן הקרבת תמיד של בין הערביים הוא משש שעות ומחצה, אמנם היו מאחרים הקרבתו עד תשע שעות ומחצה משום נדרים ונדבות (שאינם קרבים אחר התמיד), מלבד בערב פסח שחל בשבת שהיו מקדימין לשחוט את התמיד מיד בשש שעות ומחצה כדי שיוכלו להתעסק בצליית הפסח קודם כניסת שבת.

ולפיכך דעת הרמב"ם שיעקר זמן תפילת מנחה הוא מתשע שעות ומחצה, כפי שקרבן תמיד היה קרב בשעה זו. אמנם כיון שאפשר להקריבו כבר משש ומחצה לכן אם התפלל מנחה משש שעות ומחצה יצא. וכדעתו פסק השו"ע.

7. שבאמצע הקיץ ביום שיש בו 14 שעות מהנץ לשקיעה דהיינו 840 דקות א"כ לגר"א כל שעה היא 70 דקות (70 = 840:12) ולמג"א שמחשבים מעלות לצאת א"כ יש להוסיף 90 דקות קודם הנץ ועוד 90 אחר שקיעה נמצא שיש ביום זה 1020 דקות וא"כ כל שעה היא 85 דקות (85 = 1020:12).

8. וכן לענין האיסור בחלב נכרי שטעם הגזירה הוא שמא עירב

נדבת רבי איתן נחום וינשטיין וב"ב שליט"א לדגל השמחה הגדולה השרויה במעונם בחולדת בנם נ"י בשעתו"מ. י"ח שיזכו להכניסו בבריתו של אאע"ה בעתו ובזמנו, ולגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים וירון רב נחת מכל יצ"ח כ"י ויתברכו בכל מילי דמיטב ברו"ג

לע"נ אודי ב"ר מנחם יהודה הלוי ז"ל
נולד כ"ד טבת תשפ"ג
תעצ"ה
הונצח לע"נ בנו הרב בועז נרוס שליט"א

לדגל יומא דהילולא רבא של בעל "מכתב מאלהו" מרת המשגיח הגאון הצדיק רבינו אליהו אליעזר בן ר' ראובן דב דסלר זללה"ה

נלב"ע כ"ד טבת תשי"ד

ראינו להביא דברים לזכרו הטהור כפי שנרשמו ע"י גדולי תלמידיו נבנ"מ ולהבחל"ח שליט"א ולדגל יומא דהילולא רבא של תלמידו הגדול מרת ראש ישיבת הנגב בעל ה"שכר שכיר"

הגאון הגדול רבי יששכר מאיר זללה"ה

אשר כל חייו הקדיש להרכות כבוד שמים כריבוי תלמידי חכמים והרחבת גבולות הקדושה כארץ וכגולה עמל ויגע בתורה במסירות נפש ממש מתוך ייסורי הרבים הרביץ תורה עשרות בשנים והעמיד תלמידים הרבה גדולי תורה ויראה, נביא דברים שכתב על רבו הגדול

מהכפתורים להגיע לקומה 50? אמר הואיל וגם בלחיצה על הכפתור לא עשיתי מאומה כדי שהמעלית תגיע לקומה החמישים א"כ למה לא תפעל המעלית בלי לחיצת הכפתור במחשבה בלבד. וכך אמר רבינו, יש בני אדם אומרים הואיל ואתה ה' מקרב אותנו לשוב לא נצטרך גם להשתדלות כלל, שה' יעשה הכל.

לייסד ישיבות ומקומות התורה בכל מקום

הרב דסלר ביקש להדריך את הקיבוץ של ישיבת פוניבז' בתודעה לייסד ישיבות ומקומות תורה בכל מקום, ובמיוחד להבין כי צריך למסור שיעורים לצבור הרחב גם אם חסר להם הבנה ביסודות הלמודות. זכורני שפעם הוא אסף את הקיבוץ ואמר כל חמשה מכס יכולים לייסד מקום תורה, ישיבה ות"ת גם במקומות הרחוקים ממרכזי התורה, אחד מכס יהיה רב, השני יהיה ראש ישיבה, השלישי יהיה מגיד שיעור והרביעי ייסד תלמוד תורה. ושאל אותו בחור אחד בעל כשרון גדול והתוודה לפניו: "אני לא ניצלתי כשרונותי משך לימודי באחת הישיבות ולכן לא אוכל להיות לא ראש ישיבה ולא מגיד שיעור - מה יהיה תפקידי בהרצת התורה?" ענה לו הרב דסלר זצ"ל "אתה תהיה מנהל ישיבה, תדאג לארגן חוגים שיתמכו בישיבה ותלמד לדבר אל צבור הרחב".

כיצד מלמדים

באחד מהימים קיבץ לחדרו כמה מהבחורים המבוגרים, ואמר להם כי הזמן והתקופה יביאו כל אחד להיות מרביץ תורה ומוסר באיזה מקום תורה. וההכרח הוא להצטייד בידיעה מסויימת בחכמת הפדגוגיה, ככלי שרת.

לדוגמא, מגיד שיעור שיש לו בשיעור כמה קבוצות, אחת בעלי כשרונות, השניה בינונים בכשרון, והשלישית חלשים. - ואחר השיעור הוא רואה כי בעלי הכשרון הבינו היטב דבריו, והבינונים פחות, והחלשים לא הבינו כלל. באופן טבעי הוא תולה את התוצאה הזו ע"פ מידת כשרון התלמידים. - עליכם לדעת, אמר הרב דסלר, כי זו טעות ועוולה. כי האמת היא שעל המגיד שיעור לבדוק ולבחון עצמו מה ה' חסר בהסברתו שלו שבגללה לא הבינו כולם טוב יותר, אף שבוודאי יש לכשרון התלמידים השפעה על הבנתם. אך לא היא המכרעת, מה שמכריע הוא ההסברה של המגיד שיעור. והנטיה לתלות החסרון בתלמידים וכשרונם היא היפוך תפקיד המחנך.

הדברים שנאמרו על ידי הרב דסלר זצ"ל התקבלו אצל הבחורים השומעים בהבנה והתעוררו לקראת התפקידים הגדולים שעל כל אחד למלא בהרצת התורה.

המזדרזים בשידוכים

פעם התייחס לעניין של בחורים צעירים הממהרים להנשא, ואמר כי בדורנו היות ואין נשמות חדשות (כפי המובא בכתבי האר"י), הרי שאצל כולם הזיווג נחשב כזיווג שני, ובוה אמרו חז"ל (סוטה דף ב) והזיווג לפי מעשיו, וע"כ אין מה למהר כי ככל שהאם עולה ומשתבח זוכה טפי.

שיחות עמוקות

כאשר הגיע הרב דסלר זצ"ל לישיבת פוניבז' זה היה בחודש אלול שנת תש"ז, הוא אמר שיחות לכלל הישיבה ג' פעמים בשבוע. כל שיחה היו בה חידושים גדולים במחשבה וכל שיחה הכין אותה שעות רבות ובמיוחד השיחה של מוצאי שבת. אי אפשר היה לשוחח אתו בשבת אחרי סעודה שלישית שהיה כולו מחשבה בענין השיחה העתידה. בשיחותיו היה מעמיק ומרחיב בדברי חז"ל ויסודות הפרשה ע"פ משנת רבותיו מצוקי ארץ לבית קעלם, הסבא זצ"ל ורבי נחום וולועל זצ"ל, כמו גם מדברי המהר"ל וספרי ר' צדוק הכהן זצ"ל וה"שפת אמת" על התורה וכולם ביאר בעמקות נפלאה. הרב דסלר זצ"ל היה נואם בחסדי שמים והמחשבות היו מסודרות וברורות. כמה פעמים שאלנו אותו אחרי השיחה לבאר לנו את היסוד פעם שניה והוא הסביר הדברים שוב ושוב עד שכולם הבינו את עומק המחשבה.

דרך המחשבה בשיחות היה חידוש בשבילנו שלא דיבר על דרך המשגיחים. כל יסוד שלו היה עבורנו כולו חידוש, ובמיוחד היסוד שיש סוג בני אדם השואפים לתת ויש בני אדם שמטרתם לקחת, וכל פנייתם לקחת מבני אדם, וזה השלא לשמה בכל מעשיהם. מרת החזון איש זצ"ל מאד קירב את הרב דסלר זצ"ל. אמרו בישיבה שהחזון איש אמר עליו שלא ראה איש כמוהו גדול ביראת שמים. הוועדים שלו לקיבוץ היו ג"כ עמוקים, הוא ידע לדבר על ענינים עמוקים.

ארץ ישראל

פעם שאל אותו בחור שהיה קרוב לחסידי סאטמר, מאחר שיש הרבה מתנגדים לדת במדינת ישראל אולי צודק האדמו"ר מסאטמר שהמדינה היא ניתנה בכח הטומאה. והיתה תשובתו ארץ ישראל היא כלי שהקב"ה נתן לנו כדי שנוכל להרבות בה עלייה בתורה ובקדושה. אם אנו מנצלים את הכלי הזה שניתן לנו להרבות ישיבות וכוללים, לעשות מעשים של צדקה וחסד ניצלנו כלי זה לקדושה. אבל אם אנחנו נפרוק עול מלכות שמים בא"י ונחלש בעבודת ה' שלנו מחמת כוחנו ועוצם ידינו, אם כן ניצלנו כלי זה לטומאה, והדבר יביא לשבירת הכלים שנפסיד הכלי היקר הזה כמש"כ (ירמיה ב' ז') אל ארץ הכרמל לאכול פריה וטובה ותבואו ותטמאו את ארצי ונחלתי שמתם לתועבה, וכמו שכתוב בפרשת קריאת שמע "השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם וכו'".

הסייעתא דשמיא דעשרת ימי תשובה

זכורני המשל שלו על הסייעתא דשמיא שמקבל כל בעל תשובה במיוחד בעשרת ימי תשובה, ומ"מ הוא צריך לפתוח בעצמו פתח של מחט ומיד קב"ה מסייע לו. והמשיל לזה משל לאדם אחד שנכנס למעלית אקספרס באמצע עיר ניו יורק בארצוה"ב בבנין של 102 קומות. ובתוך שנייה המעלית עולה עד לקומה החמישים. פעם אחד נכנס למעלית ולא התרומם כלל הוא לחץ על הכפתור לשעת חירום בטענה שהמעלית אינה פועלת, כאשר באו אנשי התחזוקה שאלו אותו: לחצת על הכפתור

נדבת הרב יהושע רוטמן וב"ב שליט"א לדגל השמחה השרויה במעונם בהולדת נכדתם אסתר לאה תח"י בת לחתנם הרב ראובן ולד שליט"א בשעתו. יחד שיזכו הוריה לגדלה לתורה לחופה ולמעשים טובים וידו רב נחת מכל יצ"ח כ"י ויתברכו בכל מילי דמיטב ברוג שמחת הקדושה רבא התקיים א"ה השבת בבית המדרש שוית היכל דב בשעה 9:45

נדבת הרב יהושע רוטמן וב"ב שליט"א לדגל השמחה השרויה במעונם בהולדת נכדתם תח"י בת לנכדם הרב שלמה טוקר שליט"א ונכדת רב שאלו זילברשטיין שליט"א בשעתו. יחד שיזכו הוריה לגדלה לתורה לחופה ולמעשים טובים וידו רב נחת מכל יצ"ח כ"י ויתברכו בכל מילי דמיטב ברוג

ראינו להביא בכאן דברי הערכה מופלגים שכתב רבינו המכתב מאלהיו על תלמידו הגדול

הגאון הגדול רבי יששכר מאיר זללה"ה

במכתב ששלח להגדר"ז שטיינהויז לגבי הקמת ישיבה בקופנהגן אשר בו ניכרת הערכתו הגדולה וחשיבותו הרבה של

ר' יששכר עוד מימי בחרותו

ב"ה מוצש"ק בראשית תשי"ב בני ברק

יד"נ היקר והחביב, אהוב ונחמד לי מאד מוה"ר דוב זאב נ"י שטיינהויז וכל אשר לך, שלו' וברכה עד העולם.

קבלתי את מכתבך הארוך, ולא אדע מה אדון בענינים ששאלת, בודאי מצד א' ראוי ונכון מאד לתקן ענין קהלה החרדית של קופנהגן, ואפשר כי הנך מסוגל לזה מצד היותך בעל מעשה ולא בעל דמיון, אמנם מצד שני יש כאן עכובים גדולים מאד כמו ד"ר... ואי יכולת הקהלה לסבול אפי' הוצאות קניית בית עולם לעצמם.

אמנם כן כל מה שאמרת להם בהשכל ודעת דברת, זולת דבר א' שיצאת מגדרך שהוא מעשי בהחלט, ונפלת ביד הדמיון קצת, הלא היית באה"ק וידעת עד כמה קשה מאד למצא מי שירצה לצאת מהארץ לחו"ל, וכש"כ אם זה לא יתקן את מצבו הגשמי, אני אינני יודע לפי שעה מרבנים בודדים בלי משפחה ולא יהיו זקנים הרבה אלא בכוחם לעבוד וכו' ויזניחו את ענייני עצמם (היי' לסדר להם משפחה ובית וכו') וילכו לחו"ל לחזק קהלה ויצטרכו לשהות שמה לא רק שבועות אחדים לעורר שם בדרשות, אלא להיות שמה כב' שנים רב פוסק ומלמד בישיבה, ואח"כ יעזוב את פרי עבודתו לאחר, ורב זה צריך שיהי' גדול בתורה ומסוגל לישיבה, האם בחנת בשכלך לצייר לך מי שיעשה כזאת, הטרם תדע, שאין לך אדם שאין לו ענינים דחופים משל עצמו, ואם ינדב לנו חודש או לכל היותר ב' חדשים, אין לך שום תועלת בזה.

אולי אפשר, הזדמנות של בחור גדול בתורה, כמו הר"ר יששכר מאיר נ"י שלקחו הרב בוטשקו מכאן, והוא גדול ממש בקי בש"ס וראשונים וכו' וכו', אבל הלא לא יוכל ללמדך הוראה וגם לא יהי' עדיין לכה שימשוך שיסעו בחורים למענו מגייטסהד כי עדין לא נתפרסם...

אליהו אליעזר דסלר

***

דברי זכרון מתלמידו הגאון הגדול רבי יעקב אדלשטיין זצוקלה"ה

מנחיל מורשה

תקופה של עשרות שנים עברה מאז שאבדנו את המורה הגדול השמש המאירה מורינו ורבינו הרב דסלר זצ"ל. דבריהם של צדיקים הן הן הנח"ר הגדולה ביותר, הוא היה מדבר הרבה על מדת הכרת הטוב של הבן אדם על הדברים הפעוטים ביותר, והרי אדם שמקבלים ממנו טובה פעם מרגישים כלפיו רגש הכרת הטוב, וק"ו אם אדם הציל את חברו ממות שיזכור לו את זה כל ימיו שחייב לו את חייו, ואנחנו מרגישים כלפי הרב דסלר שקבלנו ממנו את החיים עצמם בלי גוזמאות.

מורה ונכון לומר שהיחס של החיים עם הרב דסלר והחיים בלי הרב דסלר זה כמו חיים והעדר חיים, במחיצתו היה אפשר להרגיש בצורה מוחשית שבלי תורה חסר חיים.

פעם א' כשהוא הגיע בסוף הקיץ מחו"ל [הישיבה היתה אז בפרדס במבנה של בית אריזה לשעבר] נתנו לו חדר שינוח מהדרך, ונכנסו אליו כמה בחורים מהמבוגרים, מיד אמר לנו את הווארט של ר' חיים בריסקר על הגמ' (סנהדרין צט, א) שדורשת כי דבר ה' בזה על מי שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק, כל התורה היא דבר ה' ואם אפשר לעסוק ואינו עוסק הוא מראה שהתורה בזויה בעיניו, ואמר ר' חיים, שלא רק מי שעוסק בדברים בטלים נכלל באינו עוסק בתורה, אלא כל אדם שיש לו כוחות ויש לו ראש ללמוד יותר בעמקות ויכול להכניס יותר עיון בהבנת התורה ולא משקיע את המאמץ הזה אף הוא נכלל בזה, שגם לגבי איכות הלימוד אמרו כי דבר ה' בזה שאינו עוסק בתורה, וזה עם כל החומרא של ביטול תורה כאילו לא לומד כלל, ולפי"ז עורר שיש תביעה גדולה על בעלי כשרונות יותר מעל אחרים.

עוד הוא הי' משריש בנו את דברי המס"י "יסוד החסידות ושורש העבודה" וכו', וביאר מהו יסוד ומהו שורש, בבניית יסודות של בנין אם יש סטייה הקטנה ביותר אמנם בקומה הראשונה זה עדיין לא כ"כ מורגש אבל כמה שבונה גבוה יותר זה מתעקם ויש סכנת מפולת, כך בבנין האדם יש יסוד. וכן יש שורש, כמו שבאילו כמה שהשרשים עמוקים יותר כך האילן חזק יותר שכל רוח שבעולם לא תעקור אותו, כך הוא אצל האדם.

ומהו שורש העבודה של האדם, שיתברר ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולמו ולמה צריך שישים מבטו ומגמתו, מה צריך להיות המגמה של האדם, כשאדם הולך בדרך לעיר ורואה מגדל ויודע שצריך להגיע לשם הוא מביט כל הזמן לכיוון המגדל, ואם ילך בעיניים עצומות הוא יאבד את הכיוון ויטעה בדרך. כך יש דבר שהאדם צריך שאיפה ורצון להגיע למקום המיועד וכמה שיותר ברור לאדם השאיפות כך יותר חזק היסוד והשורש.

סיפר לי רבי חיים פרידלנדר זצ"ל שכשהרב דסלר הגיע לארץ הרי לפני כן היי באנגליה, אז הוא שאל אנשים משם: שמעתם על הרב דסלר, ואמרו כן יש אדם שמדבר על "ביטול היש" שהעוה"ז הוא כלום, כך תיארו אותו הבעלי בתים הפשוטים יוצאי גרמני, עד כדי כך השפיע עליהם.

הגמ' בקידושין (ל, ב) אומרת ושמנתם סם תם, נמשלה תורה לסם חיים משל לאדם שהכה את בנו מכה גדולה והניח לו רטיה על מכתו אמר לו בני כ"ז שרטי' זו על מכתך אכול כל מה הנאתך ושתה מה שהנאתך ורוחץ מה שהנאתך ואין אתה מתיירא ואם אתה מעבירה ה"ה מעלה נומי, כך א"ל הקב"ה לישראל בראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין. המשילו חז"ל את היצה"ר למכה גדולה והאדם מוכה במכה גדולה, אולם מחצתי ואני ארפא, הניח לו רטיה על מכתו, התבלין זה התורה שבזמן שאתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרין בידו שנא' הלא אם תטיב שאת.

ויש כאן מקום להתבונן שהרי במשל אמרו שכ"ז שהרטי' על מכתך אכול מה שהנאתך וכו', ובנמשל הזכירו רק אם אתם עוסקין בתורה אין אתם נמסרין בידו, והיכן הנמשל לאכול מה שרצונך דמשמע אפילו מה שלא תורה.

התשובה היא אומר הרב דסלר ששייך מציאות שאפילו אדם שלא זכה לסייעתא דשמיא שיוכל כל היום לעסוק בתורה, אעפ"כ אפשר להחשיב אותו כאדם שעוסק בתורה כל היום, והוא סיפר שהכיר חייט עני בור שלא היה מסוגל להבין דף גמ' כי לא גידלו אותו לתורה והי' צריך לעבוד כדי להתפרנס אבל בסוף יום העבודה הי' הולך לביהכ"נ שומע שיעור עין יעקב קורא שנים מקרא וא' תרגום, ואמר הרב דסלר שכיון שהוא תפר

בגדים כדי להרויח כסף ובכסף ה' קונה רק הדברים ההכרחיים והשאר ה' חוסך כדי לשלם למלמדים הכי טובים שילמדו עם הילדים שלו ואח"כ לשלוח כסף עם הבנים לשיבות וכן בשביל הבת שתגדל ותוכל לינשא לת"ח, אדם כזה הוא אוכל ושותה הוא עוסק במלאכתו אבל הוא נחשב עוסק בתורה כל הזמן וגם הוא יש לו את זכות התורה את התבלין של התורה, אכן צריך שידע שהתורה היא חיינו ונברא עבור מצבו בעוה"ב.

ומוסיפה הגמ' שם ולא עוד אלא שכל משאו ומתנו בך שנאמ' ואליך תשוקתו, צריך שנדע שכל משאו ומתנו של יצה"ר הוא בך, יש אלפי אנשים בעולם את כולם הוא רוצה להחטיא, את הרבנים את השוחטים ואת הסופרי סת"ם ואת הבע"ב, ואומר הרב דסלר שאמנם את כולם היצה"ר בא להחטיא אבל אדם צריך שההרגשה שלו תהי' שכל העניין של היצה"ר הוא להמית אותו, ואם אתה רוצה את מושל בו שנא' ואתה תמשל בו שתהפוך אותו לעבד שלך כדכתי' בכל לבבך בשני יצריך לא להרוג אותו אלא להכניע אותו תחתיו.

פעם בא בחור וביקש ברכה מהחזו"א שלא יהי' לו יצה"ר והוא לא רצה לברך ע"ז ואמר לו אם לא יהי' לך יצה"ר לא תהי' בן אדם אתה תהיה מת אלא תבקש ברכות שתוכל להתגבר על היצה"ר. ורש"י מפרש אתה מושל בו - עסוק בתורה, לא מספיק ללמוד תורה אלא עסוק בתורה שתעשה את התורה, לעסק שלך שאין לך דבר אחר לעיסוק, וכמו שאמר הגר"ח שאם יכול להעמיק יותר ולא עושה כך נאמר בו כי דבר ה' בזה, ואם יש לך עסק אחר שצריך לעסוק בו תדע שהכל הוא רק בשביל התורה.

החזו"א כותב שהעוסק בתורה בעמל ויגיעה, התורה מעדנת את ההרגשים שמי שלא בן תורה לא יכול להרגיש את זה, כגון הזהירות בכבוד חבירו ת"ח יודע לשים לב בהרבה דברים אם זה פוגע בכבוד חבירו וכד'.

הרב דסלר ה' אומר את השיחה בישיבה ביום רביעי והיתה לו הסברה כל כך בהירה, ממש מרגליות, והיו באים המון אנשים מהחוץ וכל ההר ה' מתמלא כלי רכב אף שבזמן ההוא לא ה' כ"כ הרבה כלי רכב, וזה חוץ מאלו שהגיעו בתחבורה ציבורית.

הוא אמר לי שבתור משגיח בישיבה לפעמים צריך לומר מוסר לבחורים אולם בשיחה הזו הוא לא מכניס שום דבר מוסר נגד הבחורים היות ובאים הרבה בע"ב א"כ זה יכול להוריד את הערך של הבחורים בעיניהם שיראו שמקצת הבחורים לא קמים לתפילה בזמן ולא מגיעים בזמן לסדר וכד' ויכול ע"ז לרדת הערך של לומדי תורה בעיניהם, ולכן דוחה את הדברי תוכחה לשיחה שאמר בליל שבת, זה דוגמא לזהירות בכבוד של בני תורה.

פעם הוא אמר לי שכשצריך לומר שיחה בפני בני הישיבה הוא מכין ועורך אותו שתיים עשרה שעות. לקחת איזה מאמר, מדרש, או גמ' או מהר"ל, רמח"ל ולסדר אותו ולבנות את הבנין של השיחה שנותן בישיבה, זה צריך 12 שעות, אבל כשצריך לומר שיחה בפני בע"ב (באנגל' או אמריק') מספיק לו הזמן מאז שמנשק את המזוזה ונכנס ועולה לבמה ומנשק את הפרוכת ויכול אז לומר דרשה של שעה ולא צריך להכין מקודם. ושאלתי א"כ למה בשביל לומר בישיבה צריך 12 שעות הכנה, וענה לי מי אני לומר שמועס בפני בחורי הישיבה שעוסקים כל היום בתורה הרי הם יותר חשובים ממני שהם לומדים כל היום ואני לא לומד כל היום, א"כ אני צריך לעלות דרגא וצריך לעמול להכין ולחיות את הדברים שאני אומר להם, שאני יהי' שייך לזה.

בשיחה הראשונה הוא אמר שלעתיד לבוא פותחים ס"ת וקורין בו, זה ספר תולדות אדם, כל יום ויום זה עמוד בס"ת של חיי האדם, הרב דסלר השאיר הרבה ס"ת בכל העולם כולו, היכן שדיבר דבריו השאירו רושם.

פעם לאחר שיחה באלול אמר בחור אחד לחבירו שהוא בתפילות של ר"ה יבקש שאם רצון ה' שלא אחיה אז אני "רוצה" שינטלו חיי מן העולם ואמות שהרי כך הוא רצון ה' [וכיום הוא מגדולי ראשי הישיבות], עד כדי כך ראינו בחוש את העוה"ב גיהנום וגן עדן שהכל דברים קיימים וחוץ מזה אפס זולתו.

פעם א' ביום חורף, גשם טורד, והרב עומד בתחנת האוטובוס ברח' ר' עקיבא בבני ברק, וממתין לבוא הרכב הציבורי מס' 54 להסיעו. והנה עובר ע"י התחנה רכב מסחרי ועוצר, והנהג אשר בעבר היה מתלמידיו של הרב, בהיותו בחור בישיבת פוניבז', קורא לרב לעלות ולנסוע אתו, למה לעמוד בקור ובגשם וכו'. הרב שואל, האם הרכב פרטי שלך, וכשהוא מקבל את התשובה שהנהג הוא סוכן המחלק את תוצרת המפעל לחנויות, שוב שואל הרב, האם התנית עם בעה"ב שתוכל להסיע גם אנשים אחרים, ובניתיים - הגשם שוטף. הנהג משיב שאע"פ שלא דיברו, הוא בטוח שהבעלים מסכימים ברצון בכל לב שיש לו רשות להעלות על הרכב את מי שיראה לנכון. לאחר שהרב שוב וידא שהנהג בטוח בזה, התחיל לצעוד אל מדרגות הרכב. וכמעט החל לעלות, עצר הרב. והרהר עמוקות, והחליט לחזור שוב לתחנה, לקור ולרטיבות.

ברוך, שבאותה שעה עברו ברעיוניו תלי תלים של הלכות וסברות מסוגיות הש"ס, ופוסקים בחו"מ, ונושאי כליו, ש"ך, קצות וכו' עד שבתחלה הכריע להלכה להיתר. אך מה שחזר בו אח"כ, יתכן שמתוך מדת חסידות נהג, או, שדוקא בגלל שכל כך קשה העמידה בחוץ במזג אויר כזה, הרי הוא במצב של נוגע בדבר, ואף שלהלכה ת"ח ראשי לפסוק לעצמו באיסור והיתר לקולא או לחומרא, מכל מקום בנידון זה שזה דבר שבממונו, החליט לא לסמוך על הכרעתו שלו בעצמו.

והנה כל מי שהכירו, ראה לאחר העיון, כמה גבהו דרכיו, כסולם שראשו מגיע השמימה.

ראה הקב"ה שהצדיקים מועטים עמד ושתלם בכל דור ודור, אחד האנשים שהקב"ה שתל בדורינו ה' הרב דסלר. חז"ל אומרים על נח צדיק תמים בדורותיו, ב' דורות, דור שלפני המבול ודור שאחר המבול. הרב דסלר ה' צדיק בדור שלפני החורבן וצדיק בדור שלאחר החורבן, והוא העביר לדור שאח"כ והחי' את העצמות היבשות.

אדם שיש לו אשה כמה צדיק שיהי' הרי במשך היום צריך גם לדבר עם האשה, אם יש לו ילדים הוא אוהב את הילדים, מה עשה הקב"ה, כשהתחילה המלחמה הרב דסלר נשאר בודד באנגל' לא ידע היכן אשתו וילדיו והי' במצב שא"א לחזור, ואז אמר א"כ שם העולם נחרב צריך לבנות מחדש ולקח פליטים אברכים ובחורים ופתח את הכולל בגיטסעד ובלונדון, והי' צריך להתייגע בהחזקתם והיום גיטסעד זה מגדלור לכל אירופה.

הקב"ה סיבב את הסיבות שיוכל למצות את כל כחותיו כדי להקים ולבנות מחדש את החיים של עם ישראל, ואז כשהגיעו לארץ עולים חדשים והעבירו אותם על הדת והרגישו צורך לפעול הוא ה' אומר תלמדו תורה שלא לשמה דהיינו תקדישו את עצמכם כל הזמן לתורה ומוסר ואז תוכלו במשך הזמן אח"כ להשפיע על אחרים.

כשכאתי לדבר עמו לאחר נישואי בקשר ליסוד הישיבה ברמת השרון אמר לי שבהתחלה צריך צעהן האלצער (י' בולי עץ) [דהיינו לקחת 10 בחורים אפילו חלשים ואח"כ כשמתחיל להתבסס אז מתחילים למיין ולקחת טובים].

באחד הימים, לאחר שהייתי כבר נשוי ועוסק בעול של עניני ציבור בעיר רמת השרון, ביקרתי לפני הצהריים אצל מורנו זצ"ל לצורך איזה ענין, ותוך כדי שיחתנו, אמר שהוא מכיר על הפנים של כל אחד, האם היום למד תורה או לא למד. בשמעתי כך העזתי ושאלתי, אם כן, יאמר נא רבנו, האם אני למדתי היום, אז נתן עיניו הקדושות בהסתכלות על פני, ולאחר עיון קל אמר, הן, אמנם למדת תורה היום, אמרתי לו, הרי אני יודע האמת שלא למדתי, כי לאחר תפלת שחרית, מהרתי לצאת לנסיעה לבני ברק, ולא הספקתי ללמוד, אז השיב לי הרב, עצור רגע והתבונן ליכור כל מה שעשית מהבוקר עד עתה, וכשהתחלתי לספר לו היכן הייתי וכו', אמרתי לו בין השאר שביקרתי בביהמ"ד באולם של הישיבה לראות מישהו, ואז היו שם בחורים ששוחחו אתי בדברי תורה והתפלפלנו קצת, אמר הרב הנך רואה עתה שנכונים דברי, כי באמת זה נחשב שעסקת בתורה, וזה כבר השאיר רושם על הפנים.

לרגל ימי השוכבי"ם הק' ראינו להביא מרכותינו מאורי דרכינו זיע"א
דברים בדרכי העבודה וסגולת ומעלת ימים אלו

נביא בזאת דברים יסודיים ברורים ובהירים, המאירים את העיניים ומעוררים את הלככות מפי מורנו ורבנו הגאון הצדיק
רבי שמשון דוד פינקוס זצוק"ל
רב ומנהיג קהילתנו הקדושה

ימי השוכבי"ם - זמן מסוגל ל"יציאת מצרים" אישית של כל אחד

בסופו של דבר משה ואהרן לוקחים את כל זקני ישראל עמם אל פרעה שיציא את העם, ובדרך לפרעה התחמקו הזקנים אחד אחד, עד שמשה ואהרן הגיעו לבדם אל המלך פרעה והציגו לו את הדרישה לשלח את העם.

ומה היתה תגובתו של פרעה? "מי ה' אֲשֶׁר אֲשַׁמַּע בְּקוֹלוֹ לְשַׁלַּח אֶת שְׂרָאֵל? לֹא יָדַעְתִּי אֶת ה' וְגַם אֶת יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשַׁלַּח!" ולא זו בלבד, אלא שהוא מחליט להכביד את עולו על עם ישראל: "וַיֵּצֵא פַרְעֹה בַּיּוֹם הַהוּא... לֹא תֹאסְפוּן לָתֵת תַּבָּן לְעַם לְלַבֵּן הַלְבָּנִים פְּתוּמֹל שְׁלֹשָׁם, הֵם יִלְכוּ וְקִשְׁשׁוּ לָהֶם תַּבָּן. וְאֵת מִתְּפַנֵּת הַלְבָּנִים אֲשֶׁר הֵם עֹשִׂים תְּמוּל שְׁלֹשָׁם תְּשִׂימוּ עֲלֵיהֶם לֹא תִגְרַעוּ מִמֶּנּוּ. כִּי נִרְפִים הֵם עַל כֵּן הֵם צֹעְקִים לֵאמֹר גַּלְכָּה נִזְבַּחָה לְאַלְלֵינוּ. תִּכְבַּד הָעֵבֶדְךָ עַל הָאֲנָשִׁים וַיַּעֲשׂוּ בָהּ וְאֵל יִשְׁעוּ בְּדַבְרֵי שְׁקֵר" (שם ה', ו-ט)

פרעה אמר: אתם פשוט עצלנים, ומהיום תעבדו כפליים כדי שלא יהיה לכם זמן לדברים בטלים אלו.

משה רבינו רואה את כל זאת, והוא פונה אל הקב"ה: "לָמָּה הִרְעִיתָ לְעַם לְמֹהָ לָמָּה זֶה שְׁלַחְתָּנִי? וּמֵאֵז בָּאתִי אֶל פַּרְעֹה לְדַבֵּר בְּשִׁמְךָ הִרַע לְעַם הַזֶּה וְהִצַּל לֹא הִצַּלְתָּ אֶת עַמְּךָ."

עד כאן הסיפור ה'דרמטי' של המהפכה הלאומית' שהתרחשה בעם ישראל. כעת, כשכבר התברר מה כוחו של העם וחשוביהם במהפכה הזו, אמר הקב"ה למשה: "עֲתָה תִרְאֶה אֲשֶׁר אֲעֲשֶׂה לְפַרְעֹה כִּי בְּיַד חֲזָקָה יִשְׁלַחַם וּבְיַד חֲזָקָה יִגְרַשְׁם מֵאֶרְצוֹ." "עֲתָה תִרְאֶה!" דוקא עכשיו, אחרי שראית שאינך יכול להועיל מאומה, וכל ההשתדלויות שעשית רק הרעו לעם הזה - עכשיו תראה בביורר "אֲשֶׁר אֲעֲשֶׂה לְפַרְעֹה" - רק אני אעשה, אני ולא מלאך ולא השליח. גאולת ישראל תבוא רק ע"י הקב"ה בכבודו ובעצמו!

לכן, כשהתורה מספרת על גאולת מצרים - לגואל אין שם, וכך גם לאביו, לאמו, לאחותו ולזו שמצילה אותו מהמים - לאף אחד מהם כביכול אין שם! אם היה כתוב: "וַיִּלֶךְ עִמָּרְם וַיִּקַּח אֶת יוֹכָבֵד וַתֵּלֶד אֶת יְקוֹתִיאֵל, או אביגדור - כל השמות המכובדים, וכן 'ותתצב מרים', 'ותרד בתיה', היינו עושים להם איזשהו זכרון בתוך מהלך הגאולה.

אך התורה לא מזכירה אף אחד מהשמות הללו, כי כשבאים לעשות את המהפכה הגאולה של עם ישראל אין מקום לאף אחד. רק הוא יתברך שמו גאלנו בכבודו ובעצמו.

ימי השוכבי"ם - זמן מסוגל לתשובה

והנה ידוע בשם הקדמונים, שבימי השוכבי"ם (שהם פרשיות שמות עד משפטים) ישנה סגולה מיוחדת לעשות תשובה על עבירות הפוגמות בקדושת ישראל.

כלומר, כשם שראש השנה, עשרת ימי תשובה, ויום הכיפורים הם ימים המיוחדים לתשובה ויש בהם סייעתא דשמיא לבאים לעשות תשובה, כך בימים שבהם קוראים בתורה על ענין יציאת מצרים, משמים מושפע עלינו שפע שלכל אדם תהיה את ה"יציאת-מצרים" הפרטית שלו. כל אחד מאתנו נמצא ב"מצרים" האישית והמיוחדת לו - הבעיות שלו, הקטנות שלו, הצמצום שלו - והתורה מלמדת שבימים אלו ניתן לצאת מכל זה (המשך בעמוד 15)

"וַיִּלְךְ אִישׁ מִבֵּית לְוִי וַיִּקַּח אֶת בַּת לְוִי" (ב', א')

התורה העלימה את שמות חשוכי העם

שמעתי הערה נפלאה בפרשת גאולת מצרים. כידוע, עמרם גדול הדור היה, יוכבד אשתו היתה הגדולה והזקנה של אותו דור, בת כק"ג, בתו של לוי ונכדתו של יעקב אבינו, ומרים בתו היתה נביאה לה', ועליה ועל אמה העידה התורה שהיו יראות אלקים ["וַיִּתְּרָאן הַמַּיִלְדֹת אֶת הָאֱלֹקִים" (לעיל א', י"ז)].

והנה למרבה הפלא, כשבאה התורה הקדושה לתאר את תהליך ביאתו לעולם של משה רבינו - גואלם של ישראל, לא כתוב "וילך עמרם ויקח את יוכבד", אלא הכל מסופר בסתמיות, בלי להזכיר שמות כלל: "וַיִּלְךְ אִישׁ" - כאילו היה זה אחד מתוך העם שאין חשיבות להזכיר את שמו, "וַיִּקַּח אֶת בַּת לְוִי" - שם אשתו גם הוא נותר עלום, וכן על אחותו נאמר: "וַתִּתְּצַב אַחֲתוֹ מִרְחֹק", ולא 'ותתצב מרים מרחוק'.

גם אצל הילד עצמו לא הוזכרו כל שמותיו הנכבדים שמנו חז"ל (ויק"ר פ"א, ג), כגון: טוביה, אביגדור, חבר או יקותיאל, אלא נקרא בתורה בשם שניתן לו ע"י בת פרעה [שגם שמה - בתיה - לא הוזכר בפסוק] - "משה", על שם מה שנמשה מן המים, כביכול נקרא "המשוי", ילד בלי שם.

והדבר אומר דרשני, מה ראתה התורה להסתיר את שמותיהם של כל אלו המעורבים בגאולת ישראל ממצרים?

מי נושא את דגל המהפכה?

התשובה לכך היא שאדרבה, כיון שעוסקים כאן בסיפור הגאולה, והגאולה היתה ע"י הקב"ה בכבודו ובעצמו - לכן אין אחד העולה כאן בשם!

הבה נתבונן כיצד ברוב המקרים נעשות מהפכות מדיניות. הנה בהיסטוריה של כל לאום, מסופר בדרך כלל, שבמרכז המהפכה עמד גיבור לאומי בעל שם, או כמה כאלה, ובחירוף נפש ובגבורה עמדו נגד מלכים ורוזנים חזקים, עד שגאלו באופן דרמטי את האומה, ומאז הונצח זכרם לעולם כגואלי העם וגיבוריו.

דרגמא לכך רואים בהיסטוריה של אמריקה. וושינגטון, שהיה אבי האומה, הרים רגל והכריז קבל עם ועדה: "אנחנו נמרוד במלך". הוא סחף אחריו את ההמון, שהכריזו - לא נשלם מיסים אם לא תינתן לנו נציגות. באמצע הלילה התחילו במרד, הטביעו אניות עד שלבסוף הצליחו לעשות מהפכה וייסדו את ארצות הברית ועד היום נחשב וושינגטון ל"אבי האומה". כך, בדרך כלל, נעשות מהפכות בכל המדינות.

לעומת זאת התורה מספר לנו איך נראתה 'המהפכה הלאומית' של עמנו בהיותו במצרים: היה איש - בלי שם, לקח אשה - בלי שם, נולד ילד, והיתה לו אחות, וכשגדל - קיבל שליחות מהקב"ה ללכת אל פרעה.

הקב"ה אמר לו: "לָכֵה וְאֲשַׁלַּחְךָ אֶל פַּרְעֹה וְהוֹצֵא אֶת עַמִּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם", ומשה מסרב: "מִי אֲנִי כִּי אֵלֶּךָ אֶל פַּרְעֹה"; "לֹא אִישׁ דְּבָרִים אֲנִי... כִּי כָבֵד פֶּה וְכָבֵד לְשׁוֹן אֲנִי". אומר לו הקב"ה - "כִּי אֶהְיֶה עִמָּךָ"; "לָכֵה, וְאֲנִי אֶהְיֶה עִם פִּיךָ וְהוֹרִיתִיךָ אֶשֶׁר תִּדְבָּר".

רבי שמשון דוד פינקוס זצוק"ל

רב ומנהיג קהילתנו הקדושה

התפילה היפה ביותר - הצעקה

לבו צועק אל ה' ומפרש בקשתו, הרי זה תפילת שועה. אמנם צעקה היא יותר מזה, ודומה הדבר לאחד שהולך בדרך ופתאום עומד לנגדו ליסטים עם חרב חדה, והנה לא רחוק ממנו עומד אדם שבידו להצילו, הרי באופן טבעי יצעק צעקה גדולה לעבר אותו אדם "בא מהר לעזרתי", והנה רואה שההוא אינו חש אליו להצילו, מיד תצא מפיו מאליה זעקה שניה, פשוטה, בלי מילים, היסטרית ונוראה, וכלשון הפסוק - וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו, וכל כוחותיו ורגשותיו נקבצו כולם בצעקה הנוראה הזו, וזו היא הצעקה.

והנה אם אדם מגיע למצב דומה לזה, אם בקרבו יצעק את שתי הצעקות האלו אל בוראו, הראשונה תקרא שועה והשניה צעקה. ואם יזכה האדם - יבין את האמת, שכל חיינו הם מסכת אחת של מצבים כאלו - בכל עת ובכל שעה, ומפעם לפעם ישתמש בבטוי זה של תפילה, וכמו שנתבאר שאין מן הצורך שתהיה זעקה חיצונית, אלא זעקה פנימית בסוגר לבו, אין לך רגע של אמת ורגע של אור בחיי האדם כמו הרגע ההוא, ואין לך תפילה רצויה ומקובלת כמו התפילה הזו.

והנה עצם הדבר שצעקה היא דוקא בלי מילים, לכאורה הוא לאו דוקא בלא מילים לגמרי, וכמובאר במס' תענית (דף י"ז), שאצל שמואל כתיב צעקה ואצל אליהו תפילה, ויש אומרים שאצל אליהו גם היתה צעקה, ענני ה' ענני לשון צעקה הוא, והביאור, דמשמעות תפילה היינו שמפרש שיחתו ומפרט ענין בקשותיו, וצעקה היא שצועק בלי יכולת לפרט מחשבותיו, ואין בזה נפק"מ אם צועק בקול פשוט כשופר, או שצועק ענני.

ובאמת עיקר מצב זה שכוח מאד שהאדם במר נפשו אינו יכול לפתוח פיו בתפילה, ופעמים הוא מגודל צערו ושברון לבו, ופעמים הוא מפני שמרגיש שעומד בריחוק גדול מבוראו ואינו ראוי להתקרב אל הקודש, ובין כך ובין כך מפסיק להתפלל. אבל הט אזניך למה הדבר דומה, משל לאחד שמחפש מטמון של סנפירינן, וחופר באדמה כאן וכאן בחפשו את המטמון, והנה הגיע למקום שהאדמה קשה כל כך עד שאינו יכול לבקוע אותה בשום אופן, ומנסה ומנסה ואינו יכול, מה עושה, הולך משם לחפש ולחצוב במקום אחר. אי שוטה שבעולם! הרי הגעת לסנפירינן עצמו, וזה לך האות - שאינך יכול לחצוב בו, אל תסור מכאן עד אם ידעת איך להביא המטמון אליך הביתה. כן הדבר הזה, אם הגעת לשברון לב כאלם לא יפתח פיו בתפילה מגודל הצער, הנה המטמון הנכסף לפניך, התפילה היפה ביותר - הצעקה. וצריך לצעוק גם בלי חיתוך מילים או צעקת ענני.

ויאנחו בני ישראל מן העבדה ויזעקו (שמות כ')

צעקה היא כאשר הלב סוער מעוצמת נוראות הבקשה עד שאינו יכול להוציא מילים מפיו, ורק צועק בקולו, זוהי תפילה שהיא צעקה, ומבואר בחז"ל בזה"ק שזוהי התפילה בעוצמתה, וחביבה היא מכל אופני התפילה, ולעולם אינה חוזרת ריקם.

זזה לשון קודשם, (זזה"ק שמות דף כ') צעקה ושועה במאי אתפרשן א"ר יצחק אין לך שועה אלא בתפילה שנאמר שמעה תפילתי ה' ושועתי האזינה, אליך ה' שועתי, שועתי אליך ותרפאיני. צעקה שצועק ואינו אומר כלום, אמר רבי יהודה הילכך גדולה צעקה מכולן שצעקה היא בלב, הה"ד צעק לבם אל ה', צעקה וזעקה דבר אחד הוא, וזה קרובה להקב"ה יותר מתפילה ואנחה, דכתיב כי אם צעק יצעק אלי שמוע אשמע צעקתו.

אמר רבי ברכיה בשעה שאמר הקב"ה לשמואל נחמתי כי המלכתי את שאול למלך, מה כתיב ויחר לשמואל ויצעק אל ה' כל הלילה, הניח הכל ולקח צעקה, משום דהיא קרובה לקוב"ה יתיר מכולהו, הה"ד ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי.

ת"ר האי מאן דצלי ובכי וצעיק עד דלא יכיל למרחש בשפוחתיה האי צלותא שלימתא, דהיא בלבא ולעולם לא הדרא ריקניא.

א"ר יהודה גדולה צעקה שקורע גזר דינו של אדם מכל ימיו, רבי יצחק אמר גדולה צעקה שמושלת על מידת הדין של מעלה, ר' יוסי אמר גדולה צעקה שמושלת בעה"ז ובעה"ב, בשביל צעקה נוחל האדם העה"ז והעה"ב דכתיב ויצעקו אל ה' בצר להם ממצוקותיהם יצילם, עכלה"ק.

והנה נתבאר ענין שועה שהיא צעקה גדולה, "היסטריה", היינו קרוב לשגעון בזעקת הבקשה, וכבר נתבאר שלהשתמש באופן זה של תפילה אין צריך לצעוק צעקות גדולות או לעשות כל מיני תנועות משונות לעין הרואים, אלא כשיעמוד האדם בתפילתו ויכיר בדעתו את האמת הברורה שמצב האדם בעולמנו זה, כאדם שחבר חדה מונחת לו על צוארו בכל עת ובכל רגע, אם משום הסכנות הטבעיות שרק בנפלאותיו וחסדיו בכל עת אנו ניצולים מהן יום יום, אם משום, וזה העיקר, השונא הגדול שאורב לנו ואינו מסיח דעתו אפילו רגע אחד מלמצוא תחבולות איך להורגנו ולהורידנו לבאר שחת, לשאול תחתית אתון נורא יקידתא, הוא היצה"ר הוא השטן הוא מלאך המות. וכאשר האדם עומד בתפילה וחוקר בדעתו על מצבו ועל הסכנה הגדולה שהוא נתון בה, ובקרב

לעילוי נשמת
ראש ישיבת "כנסת ישראל" חברון
הגאון הגדול רבי **אברהם יהודה** ב"ר יעקב **פרבשטיין**
זצוקללה"ה
גלב"ע א' שבט תשנ"ז
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י נכדו הרב יחזקאל פרבשטיין שליט"א

לע"נ הרב **מרדכי ארנפרינד** ז"ל
ב"ר אברהם אליהו ז"ל
גלב"ע כ"ו טבת
תנצב"ה
הונצח ע"י נכדו הרב **אברהם ארנפרינד** שליט"א

א-ל נא רפא נא לה
הציבור נקרא להמשיך והעזיר בתפילה ובתחנונים
לרפואתה השלימה והמהירה של הרבנית
מרת **תרצה בת קריינדל** תליט"א
אשת חבר למרנו הגר"י טשזנר שליט"א
הזקוקה לרחמי שמים מרובים בתושח"י
והן א-ל כביר לא ימאס תפילת רבים

לע"נ הרב **שרגא** ב"ר שמואל בנימין קהן זצ"ל
גלב"ע בכ"ו טבת
תנצב"ה
הונצח ע"י חתנו הרב **אהרן ר. וב"ב שליט"א**

לע"נ מרת נחמה תמר שחטר ע"ה
בת יבדלחט"א הגאון רבי נחום מנחם בויאר שליט"א
גלב"ע כ"ד טבת תשפ"ב תנצב"ה

לזכרו ולעילוי נשמתו של מו"ר
הגאון הגדול רבי יששכר מאיר זצוקללה"ה
ראש ישיבת "הנגב" ובעל "שכר שכיר"
הגאון רבי יהונתן פרלמן שליט"א

עם ישראל, אמונה ו"ברכת הייסורים"

כך הוא נזקק ליותר ייסורים וליותר התבטלות. טעם הדבר הוא, מפני שחיי החומר מפריעים לאדם בעבודת ה' ועל ידי הייסורים האדם מתעלה למדרגה גבוהה יותר, כפי שהגמרא במס' ברכות (ה ע"א) אומרת: "תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר, שלוש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל וכולן לא נתנן אלא על ידי ייסורין. אלו הן, תורה וארץ ישראל והעולם הבא".

ביאר המהרש"א: "כי התורה ניתנה על ידי ייסורים הואיל ותענוגי העולם הזה הם ביטול התורה, כפי שנאמר במשנה: "כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל" וכו' (אבות פ"ו מ"ד). וכן ארץ ישראל ניתנה על ידי ייסורים כדי להודיע שלא ניתנה הארץ לאכול פירותיה ולהתענג מרוב טובה, מכיון שבכך עלול האדם חלילה למרוד בה'. וכן העולם הבא ניתן על ידי ייסורים, כדי למרק את עוונותיהם של הצדיקים".

מהמוסרדים הנ"ל היה בעל "השכר שכיר" מייעץ הנהגות נפלאות למעשה איך צריך כל יהודי בכלל, ותלמיד היושב בפני רבו בפרט להתנהג:

רבי משה קורדוברו כותב שלולא הייסורים האדם היה נאבד לגמרי, מכיון שהמידות הרעות שבו היו מפסידות את עולמו הרוחני כליל, ולכן על האדם לעבור ייסורים כדי שיעורר את עצמו (עמ' רט"ז).

ישנים שני סוגים של ייסורים: ייסורי הגוף וייסורי בוש. כאשר האדם מקבל ייסורי בוש עליו לשמוח שמחה גדולה, על שיצא ידי חובתו בייסורים של ביזיון בלבד, ונשאר שלם בגופו.

***

עוד מייעץ הג"ר יששכר לתלמידיו (שם): "כאשר אחד הבחורים העז לשאול שאלה תוך כדי השיעור כללי של הרב מפוניבו - הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל, היו פעמים שהרב היה משבח ומצייץ בפני כל כי היטיב לשאול. לעיתים הרב היה מגדיל ומנסק את השואל לאחר השיעור. אך במקרים אחרים, כשאותו בחור, שבפעם אחרת היטיב לשאול, שאל כעת שאלה שאיננה במקומה, יכול היה הרב מפוניבו' לגעור בו ברבים באופן נורא.

בעת שבחור שאל שאלה הוא לא ידע מה יעלה בגורלו. הוא יכול היה לזכות למחמאות ולשבחים או לבזיונות עצומים. כאשר בחור שבדרך כלל נהג לשאול שאלות טובות שאל שאלה

כראש הספר הנפלא "לקחת מוסר" - משיחותיו של מו"ר הגאון רבי יששכר מאיר, נקבעו דברים מאלפים מהגאון רבי יעקב פרידמן שליט"א ראש ישיבת תפרח:

"הגאון" רבי עקיבא איגר זצוק"ל נשאל במה זכה שדברי תורתו מתקבלים אצל כולם וערבים על כל לומדיהם בלא יוצא מן הכלל. והשיב שזכה לכך מפני שלמד ולימד תורה מתוך יסורים ומתוך הדחק כל ימיו ושנותיו.

והנה ידיעת התורה הפלאית והרבצת התורה של הגאון רבי יששכר מאיר זצוק"ל באה לו מתוך תלאות וייסורים, אשר הם הערובה לכך שדבריו היוצאים מן הלב יכנסו ללבבות ויערבו על כל לומדיהם".

והוסיף בהקדמה (שם) שהגרעק"א כתב בצוואתו "שלא יספידוהו אלא בפניו, ואף אז לא ישבחוהו כי אם שמשנת ט"ו לחייו למד תורה עם תלמידים מתוך יסורים קשים".

***

עוד כתבו העורכים (שם): "עובדה מפעימה התגלתה לקראת תום מלאכת העריכה, כאשר סודרו מפתחות הערכים המופיעים בשלהי הספר, כי מתוך מגוון הערכים הארוגים בשיחות מו"ר ראש הישיבה הג"ר יששכר, עולים ומתנוססים שני ערכי יסוד העוברים כחוט השני לאורך הספר כולו והם 'תורה' ו'יסורים'.

"ראכן" ישותו הרוחנית של מו"ר ראש הישיבה, שהיתה אפופה בתורה הקדושה וביסורים של אהבה, האירה לפנינו עד יומו האחרון. והפרט המלמד על הכלל הוא התמודדותו המופלאה והרוממה עם הייסורים שהיו מנת חלקו וסבבוהו כל ימי חייו, בעודו מתרפק עליהם, מחבבם כ'מוסר אב' ונאחז בהם כשלבים בסולם העלייה הרוחנית העולה בית קל. ועל כל אלו קרן אורו המקיף של מאמרו החכם מכל אדם: 'לקחת מוסר השכל צדק משפט ומישרים' (משלי א, ג). עד כאן לשון העורכים.

***

הספר "לקחת מוסר" נערך על פי השיחות של הג"ר יששכר מאיר. ומתוכו בחרנו את המאמר "כדי להיות עובד ה' צריך האדם לקבל על עצמו ייסורים" (עמ' ט).

וזה תוכנו "אדם הרוצה להיות עובד ה', צריך לקבל על עצמו ייסורים. ככל שהאדם שואף להגיע למדרגה יותר קדושה,

לעילוי נשמת מודנו ודכנו האהוב והנערץ שעמד על קדקדינו לגדלנו ולרוממנו הפליא לנו עצה ותושיה להוליכנו בדרך הישרה היה לנו דמות מופת וסמל לדוגמא למסירות נפש כפשוטו ממש לעמלה של תורה ולעיון במעמיקה הרבים בכל תמצית חלבו ודמו הרחיב גבולות התורה והקדושה בהרבה מקומות ובפרט עלינו יושבי ארץ הנגב

הגאון הגדול
רבי יששכר ב"ר יעקב מאיר זצוקללה"ה
זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

הונצח ע"י תלמידיו הרבנים החשובים

הרב אופיר נקר שליט"א | הרב גרעון הרמן שליט"א - בית שמש | הרב חיים יעקובזון שליט"א | הרב יחזקאל פרבשטיין שליט"א | הרב יצחק אשכולי שליט"א | הרב יצחק קדושים שליט"א | הרב ירוחם הרמן שליט"א | הרב ירחמיאל רב אוסטרן שליט"א - תפרח | הרב ישראל דובינשטיין שליט"א | הרב שלמה מונטג שליט"א - רחובות

יה"ר שזכותו הגדולה של מו"ר רה"י זצוק"ל תעמוד להם ולביתם להתברך בכל מילי דמיטב, בכני חיי ומזוני, בכריות גופא ונהורא מעליא, וה' יתברך ימלא כל משאלות לבם לטובה, אכ"ר.

שאינה ראויה, הוא היה סופג ביקורת קשה ומכאיבה.

הביזיונות הללו באמת היו עשויים לשבור אותו כליל, אבל מאידך גיסא הוא היה לומד מעט מוסר, הוא היה אומר לעצמו: "הלוא לפעמים אני זוכה לכבוד שאיני ראוי לו, כאשר אני שואל שאלה והרב משבח אותי בפני כולם. ועל כן גם אם פעם אחת נחלתי ביזיונות, אין הדבר כל כך נורא!"

רמזשיך הגר"י מאיר ואומר: "אם היינו מקבלים את העובר עלינו בשמחה, ומבינים כי הייסורים הינם לימודים מהקב"ה, היינו חוסכים לעצמנו משברים, ייאוש, כאבי ראש וכל מיני מחלות, שהלוא ידוע הדבר, כי חלק גדול מהמחלות נגרמות כתוצאה ממתח נפשי".

***

עוד הובא שם (עמוד ער"ה) "על פי רוב, כאשר מטיחים באדם עלבונות, הוא נוטה להשיב עלבונות. אבל הדרך הפשוטה ביותר להתמודד עם העלבונות היא כפי שאומר רבי משה קורדיברו בספרו "תומר דבורה" וזה לשונו: "חשוב על עוונותי תמיד, וירצה בטהרה ותוכחת וייסורים, ויאמר מה הם הייסורים היותר טובים שבעולם, שלא יטרדוני מעבודת ה'. דאין חביב בכולם מאלו שיחפרוהו ויבוהו ויגדפוהו, שהרי לא ימנעו ממנו כוחו ואונו בחולאים ולא ימנעו אכילתו ומלבושו, ולא ימנעו חייו וחיי בניו במיתה. אם כן, ממש יחפוץ בהם ויאמר: מה לי להתענות ולהסתגף בשקים ומלקיות המחלישים כוחי מעבודת ה', ואני לוקח אותם בידי. יותר טוב אסתגף בביזיון בני אדם וחרפתם לי, ולא יסור כוחי ולא יחלש. ובה, כשיבואו העלבונות עליו ישמח בהם ואדרבה יחפוץ בהם".

ביאור הדברים הוא, שעל האדם לשמוח בעלבונות, מכיון שעל ידיהם הוא נפטר מכל הצרות ומכל הייסורים הגופניים שהיו אמורים לבוא עליו. אבל אם האדם זוכה לכבוד תמיד, יש לו לחשוש שלבסוף ייאלץ לקבל ייסורים של ממש, או שחלילה יאבד את חלקו המיועד בעולם הבא. על כן צריך האדם להרגיל את עצמו, מצד אחד לקבל ביזיונות, ומצד שני לתת כבוד לכל אדם.

כאשר אדם מקבל את העלבון בשתיקה, הוא יוצא ידי חובת הייסורים וחוסך מעצמו ייסורי גוף. אך אם הוא עונה ומשיב לחורפיו דבר, הוא מפסיד על ידי כך את שעת הכושר הזו".

***

עד כאן ליקטנו פנינים ממשכת הייסורין של הגר"י יששכר מאיר. משמיעת דבריו וקריאת הכתבים מורגש באופן ברור-שהדברים הם בבחינת "הוא היה אומר"- כלומר ש"אמרותיו ביטאו אותו בעצמו" ושהגר"י יששכר שירטט לפנינו את מה שעבר עליו, ואת התנהגותו שבאה בתגובה על הייסורים ועל הביזיונות. תמיד היתה צהלתו של מורי ורבי פרושה על פניו, למרות הסבל שסיבבו לאורך כל חייו. ותדיר היה מתבל את דבריו בהומור דק.

הבה נסכם את המתנות שהוריש לנו מו"ר זצ"ל:

א. אדם שסובל ייסורים וביישים צריך בשלב ראשון "לקבל" אותם באהבה, שאז יהיו הייסורים "אדני בנין" להעמיד עליהם את קומת חייו.

ב. בשלב שני ראוי לאדם אפילו ל"בקש" ייסורים, שיתקנו אותו ויצילו אותו מסכנות העולם הזה. והמקור לזה במהרש"א (הנ"ל ברכות ה.) שביאר לדוגמא בקנין התורה שלימוד מתוך תענוג יחריב את התורה. ורק כאשר יצמצם האדם בתענוגי עולם הזה, או אז תשאר תורתו שלימה, על דרך שכתב הרמב"ם (בהקדמה לפירוש המשניות) "שתיקון הנפש בחרבן הגוף". ונתכוין הרמב"ם ש"ע"י חרבן קל בעיני הגוף נשיג תיקון כבד לנפש. מכאן עולה שייסורים אינם באים לשבור את האדם ולדכא אותו, אלא להיפך: הם מעמידים את קומת האדם בשמחה!

ג. ברוח זו הדריך אותנו ה"תומר דבורה": הלא האדם מוקף בייסורים בין כך ובין כך" שכיון שייסורים אלו נגזרו משמים ע"י אבינו מלכנו, שאוהב אותנו, כדי להועיל לנו. לכן יתחכם האדם ויבקש מהקב"ה שיחליף וישלח לו "ייסורים של ביזיונות" שאין היזקם גדול כנזקים של מחלות ושל הפסדי ממון. ויכול אדם לסבול את ייסורי הביזיונות ולהיבנות מהם.

אנשים ששמעו את הדברים האלו טענו שייסורים של ביזיונות עלולים למוטט את המתבזה הזה יותר מאשר מחלות והפסדי ממון. ברם, התשובה היא שאם אדם ילמד את מוסרי המידות ויביא את עצמו למעט ב"גאוותו" ולשגן לעצמו - "מי אני ומה אני" ויוסיף לסגל לעצמו את מידת "הענוה", אזי בודאות יוכל להתגבר ולחייך אל מול ייסורי הביזיונות ואז יקבל את שכרם וכמעט שלא יצא מופסד. מה שאין כן בשאר ייסורי הגוף והרכוש בהם קשה מאד לתקן את הנזקים.

ד. ועוד בה "רביעיה", בדברי מו"ר הגר"י יששכר המלמדנו התנהלות מבורכת והיא: לקנות מבט "רחב" על הייסורים ולכלול עמם את כל חסדי השם יתברך, ואז מגלה האדם בשעת סבל - שהוא כבר קיבל כל כך הרבה ברכות ועידודים מאת הבורא יתברך, ועל כן אין לו להצטער על קצת הייסורים שסובל. וכפי שהגר"י יששכר מביא את התיאור על התלמיד שהתברך במידה גדושה של תשבחות ונשיקות מהרב כהנמן. וממילא לא נורא אם ספג לפעמים נזיפות וכשהתבונן במבט ראוי, הבין שאותן גערות באו באמת לבנות אותו!

***

ולפיכך נסכם, ונשורר כדברי דוד המלך (תהלים ק"ג) "ברכי נפשי את ה' ואל תשכחי כל גמוליו". חשוב! להתמיד ולזכור תדיר את כל חסדי השם שקיבלנו! למרות החולשה לשכוח את חסדי השם שרבו עלינו. כיון שקשה לאדם להודות שהוא באמת דל ואביון המקבל בכל רגע אינסוף טובות מאת אבינו רוענו.

וכן שורר דוד המלך "אשירה לה' בחיי אומרה לאלוקי בעודי". ונבאר: אשירה לה' על החיים שנתן לי כל העת. ואז גם כשלפעמים "א-לקי" מייסר אותי במידת הדין, אמשיך לזמר!

נדבת ידידנו היקר והאהוב מאד

העומד לימין מורנו הרב שליט"א בכל זמן ועת במסירות נפלאה מוקיר ורחים רבנן ואיהו גופיה צורבא מרבנן

ה"ה הרב משה בן שטרית וב"ב שליט"א

לרגל השמחה השרויה במעונם

באירוסים בנם החתן היקר

הכה"ח נעם חנניה נ"י

עב"ג לבית משפחת הרב חיים גבאי שליט"א - נתיבות ברכותינו שיהיה הבית משכן לשכינה בית גדול לה' ולתורתו ויזכו ההורים החשובים לרוח נחת דקדושה מהם ומשאר כל יוצ"ח בכריאות איתנה, אושר ושמחה וסייעתא דשמיא בכל הענינים. אכ"ר.

נדבת הרב אברהם מאיר ברונשטיין וב"ב שליט"א חתן הרב בועז נאולה שליט"א לרגל השמחה השרויה במעונם בתולדת בנם נ"י בשעטר"מ. יה"ד שיזכו להכניסו בביתו של אא"ה בעתו ובזמנו, ולגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים וידור רב נחת מכל יוצ"ח כ"י ויתברכו בכל מילי דמיטב ברג"ג

השלום זכר יתקיים א"ה ליל שב"ק בבית חמוי שליט"א רח"ל הול"א 1561 כניסה ב' הברית תתקיים א"ה ביום ראשון באולם שע"י ישיבת הדת תורה בשעה 13:20

נדבת הרב מיכאל קמינסקי וב"ב שליט"א לרגל השמחה השרויה במעונם בנישואי בתם הכלה תח" עב"ג החתן הרב דוד ודל ה"ו בשעטר"מ. יה"ד שיעלה היוזוג יפה יפה, לתפארת כרם בית ישראל, ויתברכו בכל מילי דמיטב ברג"ג

סעודות השבת שבע ברכות יתקיימו באולם שע"י בהמ"ד קיית ה'

נדבת הרב גד בכר וב"ב שליט"א לרגל השמחה השרויה במעונם באירוסים בתם תח" עב"ג תבולה רועי אביטן ה"ו בשעטר"מ. יה"ד שיעלה היוזוג יפה יפה, לתפארת כרם בית ישראל, ויתברכו בכל מילי דמיטב ברג"ג

נדבת הרב משה יצחק הרשקוביץ וב"ב שליט"א לרגל השמחה השרויה במעונם בתולדת בנם נ"י בשעטר"מ. יה"ד שיזכו להכניסו בביתו של אא"ה בעתו ובזמנו, ולגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים וידור רב נחת מכל יוצ"ח כ"י ויתברכו בכל מילי דמיטב ברג"ג

שלו שהעברייין הוא אינו מתחשב ועושה בפני הצדיק דבר שמרגיז אותו, שכך הדגיש המוחה: "פאר מיר אין די אויגין" (מול העינים שלי).

הנה מה עמקו מחשבותיו של רבינו להבין לב כל אחד, בשבט ביקורתו.

***

דברי זכרון מתלמידיו רבינו מרן גאון ישראל רבי דב לנדא שליט"א

לתורה ולאמונה לשגב ולרום כל ערכי קודש ולנועם השגתם. הלא הוא מורנו ומאלפנו אז הנודע לשם הגרא"א דסלר זצ"ל. והי' הוא ז"ל לכולנו, צעירים ומבוגרים, למופת חי ולדוגמא מאירה להתעלות במעלות הקודש של בחינת ויגבה ליבו בדרכי השם.

ועמו ומכוחו, ומכוח השפעתו וסוד שיחותיו מקסימי לבבות, נתעלה אז ונתרומם גם ליבנו אנו בערכי הקודש שכה הלהיב בהם נפשות שומעיו ומעריציו.

זאת ועוד, כאחד מהתלמידים שזכו לשמוע לקח מפיו בפרטות ועיי"כ וזינו לקירבתו והתענינותו, לא אוכל שלא לציין, עם כל האמור, גם את הרושם שובה הלבבות שעשתה עלינו אישיותו הנאצלת, מעוטרת בענוה פשטנית ורבת חן ונועם הליכות, עמנו התלמידים ושומעי הלקח. אכן גם בזה הי' לנו מורנו למופת ולאות בל ישכחו.

מורה גדול הי' בדורו וגם לדורות. כוח השפעתו לאמונה, לתורה, לרוממות לב ודעת, שפעלו בשעתו גדולות ונצורות פועלים עוד כעת בעצמה רבת משמעות בין שדרות נרחבות בעם, מאלפת ומלהיבה מכוונת ומדריכה ומקרבת לבבות רבים מבני עמנו לאביהם שבשמים. זכה וזיכה את הרבים. וזכות הרבים תלו' בו.

סיפר מורנו זצ"ל יהודי חרדי ירא שמים יצא פעם מבית הכנסת בשבת ובדרכו פגש מי שהוא מישראל מעשן סיגריה ברחוב עובר ממולו, התקצף הצדיק, ומחה ברוב חרון באמרו "איזו חוצפה! לחלל שבת בפרהסיא ממש מול פני!" ועל זה הגיב מורנו הגרא"א דצ"ל, מי יודע מה הדבר העיקרי הכואב לו, אם כבודה של שבת המלכה המחולל, או כבודו

רבים רבים מאתנו, מבני תורה שנתגדלו וצמחו כאן בארץ ישראל כבני ישיבה, בתקופות הקשות והסוערות שלפני למעלה מיובל שנים, נושאים עמם זכרונות בלתי נשכחים מאותם אנשים גדולים שזכינו להיות במחיצתם והרשימונו כה רבות באישיותם הנעלה.

ארתן דמויות נעלות ונערצות של מאלפיו ומדריכיו הגדולים, אשר השפיעו, לימדו ועיצבו, כל אחד בתחומו, את פני הדור הצעיר אז של לומדי התורה החדשים. אותם צעירים מבקשי תורה, בני הארץ ופליטי שנות זעם ואימה דווים, שנתלקטו ובאו מכאן ומכאן, אחד מעיר ושניים ממשפחה, לבין כתלי אהלי תורה מבורכים שהוקמו בעמל ובמסירות של בונים הגדולים אנשי השם ורבי המעש והתושי', נתלקטו נתלכדו ונתמזגו לדור חדש של בני תורה. לדור שעל אדניו ובסיסו הושתת אח"כ עולם תורה רב פארות שכולנו עדים לצמיחתו המופלאה מאז ועד עתה וכן להבא, בחסדי נותן התורה ית' אשר הבטיחנו כי לא תישכח ולא תמוש תורתו הקדושה מעם הקודש מעתה ועד עולם.

ובולטת על רקע זה ביחודה ובמקורייתה, דמותו המופלאה של המורה הגדול איש רוממות הנפש ונאדר המחשבה, אשר קסם הי' על שפתיו בשיחותיו הנפלאות למשוך לבבות

ת. נ. צ. ב. ה.

כוונה בקריאת שמע המשך מעמוד 3

כא) ובספר חרדים (פרק כ"א אות כ"ט) ביאר: "ולא תתורו אחרי לבבכם" (במדבר ט"ו, כ"ט), הוזהרנו בזה שלא נחשוב לעשות עבירה או כל דבר פשע, ושלא להרהר בדברי מ"ה (מכחישי התורה) המסיתים, פן יכשל וימשך אחריהם, ואחר שהשי"ת רואה כליות ולב איך יעזי אדם פניו לטמא לבו, (רמב"ם ר"י סמ"ק, ממנין תרי"ג).

ושם פרק כ"ב (אות א') נאמר על חוש הראות, "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם", הוזהרנו בזה שלא יסתכל האדם באשת איש ובשאר עריות, פן ינקש בסם. (רבינו יונה ש"ג אות ס"ד, ממנין תרי"ג).

ושם (אות ד') "ונשמרת מכל דבר רע" (דברים כ"ג, י'), אזהרה שלא להסתכל בעריות. בפסוק "ולא תתורו אחרי עיניכם", אסר הסתכלות לשם זנות, ובפסוק זה בא לאסור ההסתכלות אפילו שלא לשם זנות רק שנהנה בהסתכלותו, ממנין תרי"ג לסמ"ק.

כב) ולפני שמתחיל לומר פרשת ציצית יפסיק מעט, ויכוון לקיים מצות עשה של זכירת יציאת מצרים (חיי אדם שם הל' ט"ו) אך בכה"ח (סימן ס"א אות ס"ח) כתב שיחשוב כן כשיאמר "אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים". ודעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד, שאין הבדל בדין ביניהם.

התורה, ושם מבואר היאך הדרך ליראתו בשעה וכו', והוא יראת הרוממות, והרב המחבר נקט יראת העונש דהוא ג"כ מצוה, ועל ידי כך בא ליראת הרוממות. וכבר האריכו במצוה זו כל ספרי מוסר, ואשרי כל ירא ד', השי"ת ישם חלקנו עמהם.

כ) מצות "ולא תתורו" כתב בספר החינוך (מצוה שפ"ז): שלא לתור אחר מחשבת הלב וראיית העינים: **שלא** נתור אחר מחשבת הלב וראיית העינים, שנאמר (במדבר ט"ו, ל"ט), "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם".

ענין לאו זה שנמנענו שלא ניחד מחשבותינו לחשוב בדעות שהם היפך הדעת שהתורה בנויה עליו, לפי שאפשר לבוא מתוך כך למינות. אלא אם יעלה על לבו רוח לחשוב באותן דעות הרעים יקצר מחשבתו בהם וישנה לחשוב בדרכי התורה האמתיים והטובים. וכמו כן שלא ירדוף האדם אחר מראה עיניו, ובכלל זה שלא לרדוף אחר תאוות העולם הזה כי אחריתם רעה וכדי בזיון וקצף, וזה שאמרו זכרונם לברכה [ספרי כאן], "ולא תתורו אחרי לבבכם", זו מינות, "ואחרי עיניכם", זו זנות, שנאמר (שופטים י"ד, ג'), "ויאמר שמשון אל אביו אותה קח לי כי היא ישרה בעיני", ע"ש שהאריך בזה.

נשמת היהודי נחצבה מתחת כסא הכבוד, וכאשר נשמה זו נפגמת יש להחזירה למקומה הראשון - כסא הכבוד, וכך האדם זוכה להיוולד מחדש זך ונקי מחטאים, ולכן הימים שקוראים פרשיות אלו מסוגלים לתקן פגמים שחסרונם בעצם ה'חומר' ומהותו של היהודי.

יציאת מצרים לא היתה 'טלאי' לתיקון חסרון. היא באה לעצב מחדש את עם ישראל. מצרים היתה כור הברזל, ולכן היציאה משם היתה ע"י הקב"ה "בכבודו ובעצמו".

ביציאת מצרים היו שלא רצו לצאת, ומלבד זאת חלקם היו רשעים. "רשעים" פירושו שהם היו במצב שלא רצו לשנות אותו. היציאה ממצרים והיותם לעם ה' היתה בבחינת חתך בבשר חי, וזאת הם לא רצו.

זו בעצם גם הבעיה שקיימת אצל כולנו ביציאת מצרים הפרטית שלנו. איננו רוצים לשנות את אישיותנו, להיות בן תורה שונה, לשנות את כל המציאות שלנו, לחיות עם השי"ת ועם התורה. אנחנו נצמדים לאישיות שלנו, ומנסים לעשות עליה כל מיני 'טלאים'.

עוד בעיה היא שאיננו מאמינים שישנה אפשרות כזו להיחפך לעם ישראל. ולדעתי אמונה זו ב"יציאת מצרים" היא פרשיה בפני עצמה שאינה קשורה לעצם האמונה בהשי"ת. אין לנו בעיה להאמין ב"פְּרָאשִׁית פְּרָא אֱלֹהִים", או להאמין שמי שקרע את ים סוף וברא את כולנו - בכוחו גם להוציא אותנו מ"מצרים".

הבעיה היתה להאמין ב"וַאֲבָא אֶתְכֶם אֵלַי" - אל הקב"ה, לעשות אותנו עם ישראל. זה אינו נס של דם, צפרדע, כנים. זהו נס של הפיכתנו ליהודי אמיתי, לת"ח, לבנין נפלא. שנוכל לחיות חיים נפלאים של קדושה, של התמדה, של תורה. ליהנות מסברא, ליהנות מידישקייט, להיות בן תורה אמיתי - בכל זה אנחנו פשוט לא מאמינים!

אלו, אם כן, שני המרכיבים של יציאת מצרים: לרצות בגאולה, ולהאמין שהיא בהישג ידינו ושייכת אלינו.

חז"ל מספרים לנו ששמונים אחוז מעם ישראל אמרו: 'תעזוב אותנו! הם לא רצו להשתנות.

ואנו, גם איננו רוצים וגם איננו מאמינים שניתן להשתנות! אדם מוכן ללמוד, אך 'יציאת מצרים?' - זה לא! תעזוב אותי!
אחרי שאדם מוכן לעבור את השלב הזה ולהחליט שאכן התורה היא בשבילו, עבור האישיות שלו, בכוחו להיות לכתחילה, אז מגיע השלב של "בכבודו ובעצמו" - אדם יכול להגיע לדברים שלא תיאר לעצמו.

ימים של תשובה הם ימים של חשבון, של השתדלות, אך ברור שיחד עם זאת ישנה גם סייעתא דשמיא גדולה.

כשם שכאמור, היציאה ממצרים היתה "לא ע"י שרף ולא ע"י מלאך, אלא הקב"ה הוציא אותנו ממצרים בכבודו ובעצמו, כך גם הקב"ה בכבודו ובעצמו" כשמדברים על התעוררות של תשובה בימים אלו של יציאת מצרים, ישנה סגולה נפלאה של "בכבודו ובעצמו". בזמנים אלו ניתן להגיע להשגות שבזמנים אחרים איננו יכולים אפילו לחלום להגיע אליהם.

התנאים לזכות להנהגת "בכבודו ובעצמו"

אמנם, מצאנו שסוף כל סוף גם עם ישראל השתתפו בתהליך היציאה, בשני דברים:

הדבר הראשון - אמונה, משה רבינו טען שהדבר בלתי אפשרי: "וְהָאֵל לֹא יֵאֱמִינוּ לִי", אבל הקב"ה אמר: לא! כלל ישראל הם מאמינים בני מאמינים, ואכן התורה מעידה: "וַיֵּאֱמֹן הָעָם".

והדבר השני - הרצון. נאמר: "וַחֲמָשִׁים עָלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם" (יג, יח), וידועים דברי חז"ל (הובאו ברש"י על המקום): "חֲמָשִׁים" - אחד מחמשה יצאו, וארבעה חלקים מתו בשלושת ימי אפילה". היו רשעים שלא יצאו ממצרים, והם הומתו במכת חושך. מה היתה העבירה שלהם? שהם לא רצו לצאת ממצרים!

ישנם, אם כן, שני תנאים כדי שאדם יזכה להנהגת "בכבודו ובעצמו" שהיא המוציאה את האדם מ"מצרים" - אמונה ורצון. הקב"ה יוציא אותך ממצרים אם רק תרצה ותאמין באפשרות שלך לצאת. הבעיה הגדולה שלנו היא שאיננו רוצים וגם איננו מאמינים שהדבר יתכן במציאות.

מהי "תשובה"? משל למה הדבר דומה? אדם נטל חומר גלם (זהב, כסף, ואפילו חרס), צר לו צורת כלי והכניסו לתוך התנור. לאחר שריטה בכלי לא ניתן אלא לשפשו מעט, אך הכלי יישאר פגום. האופן היחידי לחדש את הכלי הוא להחזירו לתנור, משם הוא יצא כחדש.

כך גם פועלת התשובה. ניתן כביכול לשפשו את הכלי ולתקנו - לנטות להתחזק בדברים שישנן חולשות בהם, כגון: אם לא מתפלל כמו שצריך - להתחיל להתפלל. אם מתבטלים מלימוד התורה - להפסיק להתבטל וכיוצ"ב. אך כאשר ישנן עבירות של פגם בקדושת ישראל, הריהו כאילו החומר עצמו נפגם, ומה התקנה אז?

ליל שבת קודש בין קבלת שבת למעריב
ישאו דברים הרבנים הגאונים

קודית ה' (א) - מודנו הגר"י טשזנר שליט"א
תפארת תודה - מודנו מרא דאתרא שליט"א
חניכי הישיבות (פרויקט) - הרב יהונתן פרלמן שליט"א
אור אביעזרי - הרב רחמים טריטו שליט"א
אילת השחר - הרב מנחם גולדברג שליט"א רב ביהמ"ד
חניכי ישיבת (שושנים) - הרב דוד הראל שליט"א
שערי תפילה - הרב יוסף מרדכי שפירא שליט"א
זכרון אליהו - הרב יהונתן גולדווסר שליט"א

ניתן להאזין לשיחות ודרשות מרבני הקהילה שליט"א
בטלפון 0799-400-442

ימי הנדת משה - במצות שבת נדחים
סדר הלימוד המיוחד

כלילי שבת לבני הישיבות החשובים שיחי' ממשיך ומתקיים מידי שבת בשבתו בהיכל ביהמ"ד "זכרון אליהו" ו"שערי תפילה" לבני הישיבות הקטנות ולבני הישיבות הגדולות הכאים לשבות בעירנו

כיבוד עשיר לאורך הסדר
בברכת א'גוטען שבת
מחכים ומצפים לראותכם
הנהלת האיחוד
לתרומות, הנצחות ושותפות בזכות הגדולה
של לימוד התורה 053-4188737

ברכת מזל טוב וגדי' יאה

נשגד קמיה האי גברא רבא יקירא איש אשר רוח בו לרומם ולהאדיר קרנה של צדקה עושה ומעשה ימים ולילות במסירות עצומה כחן כחסד וברווה דואג לרווחת בני הקהילה בנעימות ובפשטות הרחק מעין הרואים ה"ה ידידנו היקר והנעלה מאד הרב **יצחק ויסמן שליט"א** ומנכ"ת עזרתו בקודש נו"כ תחי'

בעת השמחה הגדולה השרויה במעונם כבוא עת דודים כנשואי בתם הכלה המהוללה תחי' עב"ג הרב יהושע אדלשטיין ניו מבחירי ישיבת "דנה של תורה"

ברכותינו שיוזכו לבנות בית נאמן בישראל דורות ישרים מבורכים בבנין עדי עד ומשמחה זו יושפע עליהם ממרומים שפע סייעתא דשמיא להצלחה ככל מעשה ידיהם מתוך בריות גופא ונהורא מעליא נחת ושמחה והרווחה ובכל אשר יפנו ישכילו

בורא עולם בקנין השלם זה הבנין

המאחלים ומברכים בני הקהילה צדקות שמשון

ברכת מזל טוב חמה ולכבית נשגד קמיה ידידנו היקר ראש וראשון לכל דבר שבקדושה איש אשר רוח בו להשיב לב בנים לאביהם שבשמים

יו"ר לב לאחים אופקים והסביבה הרב נתנאל מילר שליט"א ומנכ"ת עזרתו בקודש נו"כ תחי'

לרגל השמחה השרויה במעונם בהולדת בנם נ"י בשעה טובה ומוצלחת

ברכותינו שיוזכו להכניסו בכריתו של אברהם אבינו ע"ה בעתו ובזמנו ולגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים וירוו ממנו ומכל יוצאי הלציהם רב נחת דקדושה מתוך בריאות ושמחה כל הימים

מאחלים ומברכים פעילי ותלימידי המדרשויות אופקים והסביבה

לתשומת לב הוצאות הדפסת הגליון מרובות. לתרומות, הקדשות והנצחות 0527679598 או בנדרים פלוס:

[עניינים נחוצים - תורת רבותינו שבדרום](#)

בית הוראה קהל עדת חרדים' אופקים

הודעה חשובה בתקופת ימי השובבי"ם הבעל"ט ועד פורים תתקיים קבלת קהל בימי חמישי בערב עד השעה 22:00

לדעת לחיות!

שנים שאכלו יחד - האם חייבים לצרף אליהם אדם שלישי כדי להתחייב בזימון? בסעודה מרובת משתתפים - האם יש מצוה שכולם 'זימנו' יחד? עשרה ששכחו לומר "אלקינו" ב'זימון' - האם ישובו וזימנו? האם צריך לזמן גם כשאין חובת 'זימון'? בחורי ישיבה בחדר האוכל - האם מצטרפים ל'זימון'? האם יוצאים ידי חובת 'זימון' בשמיעה ברמקול? שלושה נוסעי מטוס שאכלו יחד - האם מתחייבים ב'זימון'? מהו השינוי בברכת המזון לאוכל במקום ציבורי? כיצד יתכן שאדם 'זימן' פעמיים בסעודה אחת? כיצד יתכן ששלושה אנשים שלא אכלו כלל יחד חייבים 'לזמן' יחד? מי שזימנו שלא בנוכחותו - האם יצא ידי חובת 'זימון'?

שיעור 'דף היומי בהלכה' ממורנו הגר"י טשזנר שליט"א בימים א' - ה' 20:30 - 21:00 בבית הכנסת קויתי ה' (היכל שמואל)

השבוע מתחילים בלימוד הלכות ברכת הפירות

הצטרף כבר עכשיו, וכל השאלות יעלמו...